

P í s e ň o B o h u

B H A G A V A D G Í T A

Přeloženo do angličtiny
Svámi Prabhavananda a
Christopher Isherwood

1 9 5 4

Přeloženo pro soukromé studium

V ě n o v á n í :

SVÁMI TURIJANANDOVÍ
považovanému (jeho) Mistrem
ŠRI RAMAKRÍŠNOU
za dokonalé ztělesnění
onoho odříkání, jež je učeno

v

B H A G A V A D – G Í T Ě

Úvod anglických překladatelů.

Nyní se stává módou překládat velké knihy světa do angličtiny, tedy do běžné řeči. „Gíta“ se k takovému zacházení snadno nepropůjčí. Sanskrt, ve kterém je sepsána, se radikálně liší od moderní angličtiny. Je zhuštěný a telegrafický. Oplývá přesnými filosofickými a náboženskými termíny. Z nich utvořený ukazatel je soustavou kosmologie, nikterak běžnou západnímu myšlení. A opravdu, velmi nesnadno lze vyvinout nějaký jednotný styl moderní či staré angličtiny, v němž by mohla být Gíta uspokojivě přetlumočena (předána). Neboť Gíta, hodnocená jako součást literatury, není jednotka. Má rozmanité vztahy, různé odlišné hlasové tóny. Nuže! Vezměme v úvahu každý z nich.

Za prvé může být Gíta hodnocena jako část epické básně. Je celá ve verších. První kapitola je čistě epická a pokračuje v celkovém ladění samotné Mahábháraty. Jásání válečníků, ržání koní a zvláštní jména vůdců zní ještě v našich uších od počátku rozmluvy mezi Šri Krišnou a Ardžunou. Přeložit tento epický úvod jako myšlenku náležející k filosofické rozpravě, která následuje, vyřadilo by Gítu z jejího historického rámce a oloupilo by ji o její „životní místní barvu“.

Dále pak – je Gíta výkladem védantické filosofie, který se zakládá na určitém obrazu vesmíru. Nemá cenu nedbat tohoto faktu ze strachu před obrazením západních čtenářů. Překladatel, který používá povzbudivých místních náhražek a překrucuje smysl sanskrtských termínů, může se domnívat, že staví most mezi dvěma soustavami myšlení, i když ve skutečnosti snižuje obě na nesmysl. Snažili jsme se vysvětlit kosmologii Gíty, tak krátce jak je možno – v „Dodatku“. Jistá základní slova jako „Brahman“, „Prakriti“ a „guny“, byly podrženy v sanskrtu ze stejného důvodu. Přesné anglické výrazy jsou (pro tento účel náhrady) nedostatečné. Každá filosofická nebo vědecká kniha musí mít určitou terminologii. Nikdo nebude psát o fyzice, neužívaje slova „elektron“ proto, poněvadž se neobjevuje v běžné řeči.

Gíta je též (dílo) prorocké. Jako Izaiášovo vidění a Davidovy „Žalmy“, obsahuje extatické mystické výroky o přirozenosti a přivlastcích Boha. Tyto (výroky) jsou básnické a vyžadují básnické vyjádření. Volba slov musí odpovídat inspiraci. Obyčejná próza by je učinila zploštělými a nudnými.

A konečně – Gíta je evangeliem. Jeho podstatné poselství je bezčasé. Ve slovech, která nenáleží k žádnému jednotlivému jazyku, rase nebo období, mluví vtělený Bůh k člověku, k svému příteli. Zde musí překladatel zapomenout všechno o védantické filosofii a sanskrtských termínech, vše o Indii a Západu, o Krišnovi a Ardžunovi, minulém i budoucím. Musí směřovat k největší jednoduchosti.

To je důvod, proč jsme přeložili Gítu v různém způsobu, částečně v próze, částečně ve verši. V textu ovšem není pro tento pokus žádné ospravedlnění. Přejít z jednoho způsobu na druhý je zcela libovolný. Může být posouzen pouze ze stanoviska, zda lze takto knihu lépe číst.

Velmi doslovné překlady Gíty již existují. Směřovali jsme spíše k výkladu (interpretaci). Zde je jeden z největších světových dokumentů. Nepřibližujme se k němu příliš puntičkářsky. Archaický test musí být žárlivě uchovávan universitními profesory. Má co říci – naléhavě – každému z nás. Vyjmuli jsme ono poselství z původního úsečného (stručného) sanskrtu za pomoci velkých klasických komentátorů. Při tomto překladu byl brán zřetel ke třem z nich – k Šankarovi, Šridhara Svámimu a Madhusdana Sarasvátimu. Přejíce se zbavit objemných poznámek, snažili jsme se vtělit jejich vysvětlivky do naší anglické verze. Také nám pomohly „Essays on the Gita“ od Šri Aurobinda Ghošeho. Přesto – naše dílo není parafráze. Kromě několika obtížných pasáží, věrně sleduje originál.

Dovolili jsme si menší volnost. Gíta je protkána přizvisky. Krišna je nazýván „Govinda“, „Usmrtitel obra Madhua“, „Kešava“ atd.. Ardžuna je osloven „Stravitel nepřítel“, „Syn Kuntí“, „Potomek Bháratův“, „Syn Prithy“, a mnohými jinými oslovenými. Podrželi jsme

z nich několik na začátku kapitol, kvůli vytvoření atmosféry. Později jsou většinou vynechávány. Jejich opakování je s to vyvolat únavu.

Závěrem děkujeme našim přátelům, Margaretě Adams Kiskadden a Aldous Huxleyovi, za jejich příspěví, otevřenou kritiku a vřelé povzbuzení. Konečný výraz našeho překladu dluží jim mnoho, možná i samu existenci....

Poznámka českého překladatele.

Američtí překladatelé učinili dříve a daleko lepším způsobem to, co jsem choval jak předsevzetí. Přeložili Bhagavadgítu tak, že „JÓGICKÁ NAUKA“ je zřetelně vylíčena a zbavena všech bezpodstatných přídavků. Jejich překlad je jasný a zřetelný pro všechny čtenáře. Nazývám tento překlad „popularizačním“, tedy určeným pro nejširší okruh duchovních zájemců. Skrývá v sobě duchovní účinnost, což zajisté citlivý a vnímavý čtenář sám pozná. Má schopnost probudit touhu po Bohu, po uskutečnění základní Podstaty v člověku. Nechť tento svatý účel je tímto překladem plně vyplněn!

Z. J.

I.

Z á r m u t e k A r d ů u n y

DHRITARÁŠTRA:

Řekni mi, Sandžajo, co dělají moji synové a synové Pándua, kteří se shromáždili na svatém poli „Kuruovců“, jsouce žádostiví bitvy?

V následujících verších Sandžaja popisuje, jak Durjodhana, spatřiv seřazenou armádu Pánduovu, šel k Drónovi, svému učiteli, a vyslovil obavu, že jeho vlastní armáda je slabší, ačkoliv početně větší. Vyjmenoval hlavní (vůdčí) válečníky obou stran. To jsou seznamové pasáže, které lze nalézt skoro ve všech eposech. Není třeba, aby byly plně překládány.

Aby pozvedl Durjodhanovu opadající odvahu, Bhíšma, hlavní vojevůdce, rozezvučel lasturový roh. Leč se zlou se potázal. Nepřátelští vojevůdcové okamžitě zaduli v odvetu na své rohy a způsobili mnohem větší hluk. Troubení se „rozléhalo nebem i zemí“, jak je řečeno.

Ardžuna nyní oslovil Krišnu, svého přítele a vozataje.

ARDŽUNA:

Krišno – neměnný,
zajed' s mým vozem
tam kde válečníci,
smělí v boji,
čelí svým nepřátelům.
Mezi armádami
dovol ať zřím tyto lidi,
s nimiž musím bojovat,
kteří se shromáždili
svoláni svým vůdcem,
zlým potomkem slepého Dhritaráštry:
Takoví jsou moji nepřátelé
v nastávající válce.

SANDŽAJA (K DHRITARÁŠTROVI):

Potom Krišna, podmanitel smyslů, takto požádán Ardžunou, přemožitelem lenivosti, zavezl tento nejskvělejší z vozů na místo mezi oběma armádami, tváří v tvář Bhíšmovi, Drónovi a všem ostatním vladařům země. A pravil: „Ó princí, pohled' na shromážděné Kuruovce!“

Pak se princ rozhlédl na šiky, a v obou armádách poznával otce, dědy, učitele, strýce, syny, bratry, vnuky, tchány, drahé přátele, a mnoho jiných známých obličejů.

Když syn Kuntí spatřil všechny tyto řady příbuzných, byl naplněn hlubokým soucitem a beznadějně hovořil:

ARDŽUNA:

Krišno, Krišno,
jak jsem nyní spatřil
tyto příbuzné
shromážděné k boji,
moje údy umdlévají,
ústa prahnou,
tělo se chvěje,

vlasý vstávají,
kůže jakoby hořela,
luk Gándiva
klouže mi z ruky,
hlava se mi motá a
nemohu dále stát:
Ó Krišno,
jsou to zlé předzvěsti!
Co si slibujeme
od tohoto zabíjení příbuzných?
Co si počnu
s vítězstvím, říší
nebo radostmi z nich?
Ó Govindo,
jak mohu vyhledávat
moc nebo potěšení
vlastního života, když
všichni tito ostatní,
učitelé, otcové,
dědové, strýcové,
synové a bratří,
manželé sester,
vnuci a bratranci,
z nichž bych se mohl
jen radovat,
jsou zde připraveni
riskovat krev a bohatství
ve válce proti nám?

Poznavateli všech věcí,
i kdyby mne měli usmrtit,
jak bych mohl uškodit já jim?
Nemohu si to přát:
Nikdy, nikdy,
i kdybych tím získal
stolec vladařský
nad třemi světy;
a ještě méně (stojím)
o pozemské panství!

Krišno, jenž vyslycháš
modlitby všech lidí,
řekni mi, jak můžeme
doufat, že budeme šťastni
tím, že usmrtíme syny
Dhritaráštry?
Ať jsou jakkoli zlí,
nejhorší ze zlých,
nicméně – jestliže je zabijeme,
naš hřích bude větší.

Jak se můžeme opovážovat prolévat
krev, která nás spojuje?
Kde je radost (kde ji vidíš, ó Krišno)
v zabíjení příbuzných?

Ti, jejichž srdce
jsou žádostivá a zaslepená,
nevidí žádné zlo
v trhání krevních svazků,
nevidí žádný hřích
ve zradě kamarádů.
Avšak my, kteří jasně vidíme,
uváživše zkázu
rozptýlených rodů,
neměli bychom se vyhnout
tomuto zločinu, ó Krišno?

Víme, jaká zhouba padá
na zničené rody;
jsou-li zapomenuty obřady,
neřestmi zchátrá zbytek
poskvrněných žen,
a z jejich zkaženosti
vzejde smíšení kast:
Kletba zkázy (zmatku)
degraduje oběti
a zatratí ničitele.
Rýže a voda
se nadále neobětují;
také předkové
potupení – musí odejít
z nebeského domova.
Takový je zločin
zabijeců příbuzných:
Starobylé, svaté
je zničeno, zapomenuto.
Takový je osud
ztraceného bez kastovních obřadů:
Temnota a pochybování (nevěra)
a peklo navždy.

Jaký je toto zločin,
který mám na mysli, ó Krišno?
Nejodpornější vrah,
vrah bratří!
Jsem vskutku tolik žádostiv
tak vysokého postavení?

Ať raději
zlé děti Dhritaráštry

obrábí své zbraně
v bitvě – proti mně!
Nebudu bojovat,
nebudu je bít.
Ať raději zabijí mne –
to bude lepší.

SANDŽAJA:

Když Ardžuna takto promluvil, odhodil své šípy a svůj luk doprostřed bitevního pole.
Usedl na sedadlo vozu, a jeho srdce bylo přemoženo zármutkem.

II.

J ó g a P o z n á n í

SANDŽAJA:

Potom se jeho oči zalily slzami a srdce se naplnilo žalem, jsouce zmateno soucitem. A Šri Krišna k němu promluvil:

ŠRI KRIŠNA:

Ardžuno, je snad tato hodina bitvy dobou pro obavy a vrtochy? Jsou hodny tebe, jenž hledáš Osvícení? Statečný člověk, který chová naději v pouhou slávu nebo nebe, jimi pohrdá.

Co je to za slabost? (Vždyť) je to pod tebou. Nazývají tě stravitel nepřátel jen tak? Setřes tuto zbabělost, Ardžuno! Vzchop se!

ARDŽUNA:

Bíšma a Dróna jsou ušlechtilí a mají léta, zaslouží si nejhlubší úctu. Jak je mohu na bojišti uvítat šípy? Když je zabiji, jak se kdy budu moci radovat z bohatství nebo jiných potěšení? Byly by postiženy kletbou prolité krve. Daleko raději bych je ušetřil, a jedl žebrácký chléb.

Co je horší – vyhrát nebo prohrát tuto válku? Vím to sotva. I synové Dhritaráštry stojí v nepřátelských řadách. Jestliže je usmrtíme, nebudeme chtít dále žít.

Je to, co cítím, skutečný soucit, nebo jen klam? Má mysl tápe v temnotách. Nevidím, v čem spočívá moje povinnost. Krišno, prosím tě, řekni mi přímo a jasně, co mám dělat. Jsem tvůj žák. Odevzdávám se do tvých rukou. Ukaž mi cestu.

Ani království tohoto světa,
nejvyšší, nepopíratelné,
ani trůn bohů v nebi,
nemohou utišit tento zármutek,
omračující moje smysly!

SANDŽAJA:

Když Ardžuna, stravitel nepřátel, (nikdy) nelenivějící, řekl toto Govindovi, vladaři smyslů, připojil: „Nebudu bojovat“, a umlkl.

Poté k němu, zarmoucenému mezi oběma armádami, vládce smyslů pravil usmívaje se:

ŠRI KRIŠNA:

Tvá slova jsou moudrá, Ardžuno, ale tvůj zármutek je zbytečný. Opravdu moudrý netruchlí ani pro živé, ani pro mrtvé.

Nebylo nikdy doby, kdy jsem neexistoval Já, ty, ani kdo z těchto králů. Ani v budoucnu nepřijde doba, ve které bychom přestali být.

Právě tak, jako obyvatel tohoto těla prochází dětstvím, mládím a starobou, tak po smrti pouze vstupuje do jiného druhu těla. Moudří se tím nedají klamat.

Pocity horka a chladu, potěšení a bolesti, jsou způsobeny stykem smyslů s předměty. Přicházejí a odcházejí, nikdy dlouho nesetrvávajíce. S tím se musíš smířit. (Musíš je přijímat, snášet.)

Uklidněný duch přijímá potěšení a bolest se stejnou myslí a žádnými (z nich) není pohnut. On sám je hoden nesmrtelnosti.

To, co není, nemůže nikdy být, a to, co je, nemůže nikdy přestat být. Ti, kteří znají nejvnitřnější Skutečnost, znají také přirozenost (povahu) tohoto „je“ a „není“.

Ona Skutečnost, která proniká celý vesmír, je nezničitelná. Nikdo nemá sílu změnit Nezměnitelné.

O tělech se praví, že zemřou, leč Onen, který vlastní tělo, jest věčný. Nemůže být omezen nebo zničen. Proto musíš bojovat.

Někteří říkají, že tento Átman
je zabíjen, a jiní
Jej nazývají usmrtitelem:
Oni nic nevědí.
Jak může To zabíjet,
nebo kdo To zabije?

Poznej tohoto Átmana,
nezrozeného, nezmírajícího,
nepřestávajícího,
nepočínajícího,
bez smrti, bez zrodu,
navždy neměnného.
Jak může To zemřít,
když tělo umírá?

Poznáváje To nezrozené,
poznáváje To nesmrtelné,
poznáváje To nekonečné,
provždy neproměnné,
nemysli, že konáš
skutek usmrtitele,
nesni, že máš moc,
abys to způsobil.

Opotřebovaná roucha
jsou odkládána tělem,
opotřebovaná těla
jsou svlékána obyvatelem
uvnitř těla.
Nová těla jsou oblékána
obyvatelem jako roucha.

Nezraněn zbraněmi,
nespálen ohněm,
nevysušen větrem,
nezmokřen vodou:
Takový je Átman,
nevysušen, nezmokřen,
nespálen, nezraněn,
nejvnitřnější element,
všude – vždy,
Bytost bytostí,
neměnná, věčná
na věky věků.

Tento Átman nemůže být zjeven smyslům, nebo představován (myšlen) myslí. Není předmětem změny. Ježto toto víš, neměl by ses rmoutit.

Leč i kdybys předpokládal, že tento Átman je předmětem neustálého zrození a smrti, ani tehdy bys neměl želet.

Smrt je jistá pro zrozeného. Znovuzrození je jisté pro zemřelého. Neměl by ses rmoutit pro to, co je nevyhnutelné.

Než se zrodí, nejsou bytosti našim smyslům zjevný. Jsou zjevný v mezidobí – mezi zrozením a smrtí. Po smrti se opět vrací do neprojevena. Co na tom všem je k trápení?

Jsou někteří, již skutečně patřili na Átmana, a porozuměli Jemu se všemi Jeho divy. Ostatní mohou o Tom pouze mluvit jako o podivuhodném, které je z dosahu jejich pochopení. Ostatní znají Jeho divy z doslechu. A jsou zde jiní, kteří o Tom slyšeli, ale nepochopili ani slovo.

On, Jenž sídlí ve všech živoucích tělech, zůstává provždy nezničitelný. Proto bys nikdy pro nikoho neměl truchlit.

I když toto uvážíš ze stanoviska vlastní kastovní povinnosti, neměl bys váhat, neboť pro válečníka není nic vznešenějšího než spravedlivá válka. Šťastní jsou válečníci, jimž se dostavuje (příležitost) takové bitvy, jako je tato: Otvírá dvěře k nebi.

Avšak, zamítneš-li bojovat tuto spravedlivou válku, odvrátíš se od své povinnosti. Lidé budou o tobě špatně mluvit po celé věky. Člověku, který si váží své cti, je toto jistě horší než smrt. Vojevůdcové se budou domnívat, že to byl strach, který tě vyhnal z boje; budou tebou pohrdati – oni, kteří si tě tak dlouho vážili. Takové tvoji nepřátelé budou pomlouvati tvou odvalu. Budou užívat slov, jež by neměla být nikdy vyslovena. Co by mohlo být nesnesitelnější než toto?

Zemři, a získáš nebe. Staň se vítězem, a budeš se těšit zemí. Nyní se vzchop, synu Kuntí, a rozhodni se k boji. Poznej, že radost a bolest, zisk a ztráta, vítězství a porážka jsou všechny jedno a totéž: Pak jdi bojovat. Učiň to a nedopustíš se hříchu.

Vysvětlil jsem ti pravou povahu Átmana. Nyní naslouchej metodě karma-jógu. Když ji pochopíš a budeš následovat, staneš se schopným zpretrhat řetězy žádosti, která tě poutá ke tvým činům

V této „józe“ ani nezdařený pokus není bez užitku. Ani nemůže vytvořit opačný výsledek. I troška cvičení této jógy tě zachrání před strašným koloběhem zrození a smrti.

V této józe je vůle usměrněna prostě na jeden ideál. Postrádá-li člověk tohoto rozlišování, jeho vůle putuje všemi směry za nesčetnými cíly. Ti, kteří postrádají rozlišování, mohou doslovně citovat Písmo, avšak ve skutečnosti popírají jeho vnitřní pravdu. Jsou plni světských žádostí a lační nebeské odplaty. Užívají krásných obrátů v řeči. Vyučují pečlivě vypracovaným obřadům, o kterých mají za to, že dávají potěšení a moc těm, kteří je vykonávají. Leč opravdu neznají nic než zákon „karmy“, která poutá lidi k znovuzrození.

Ti, kteří byli takovým hovorem připraveni o rozlišování, zvětšují (svou) připoutanost k potěšení a moci. A tak se stávají neschopni vyvinout tuto koncentraci vůle, která vede člověka k Bohu (K pohlcení Bohem.)

Vědy nás poučují o třech gunách a jejich funkcích. Ty, Ardžuno, musíš tři guny přemoci. Musíš se oprostít od párů protikladů. Udržuj svou mysl v klidu. Nedbej o získávání, ani o hromadění. Buď upevněn vždy ve vědomí Átmana.

Když je zatopena celá země, vodní nádrže se stávají zbytečné. Také pro osvíceného zřece jsou všechny Vědy zbytečné.

Máš právo pracovat, ale jen pro práci samu. Nemáš žádné právo na plody práce. Žádost po ovoci práce nesmí být nikdy tvou pohnutkou k činnosti. Nikdy se neoddávej zahálce.

Prováděj všechnu činnost se srdcem upnutým na Nejvyššího Pána. Vzdej se připoutanosti k ovoci. Buď klidné mysli ve zduhu i nezduhu; neboť je to tato klidnomyslnost (vyrovnanost, stále stejná nálada – pozn.), která tvoří jógu.

Práce vykonaná se starostí o výsledky je mnohem podřadnější než práce, vykonaná bez takové starosti a s klidným odevzdáním (vzdáním se „já“). Hledej útočiště v poznání Brahmana. Ti, kteří sobecky pracují pro výsledky, jsou ubozí.

V tišině odevzdanosti se osvobodíš z otroctví ctnosti i nectnosti již za tohoto života. Věnuj se proto uskutečnění (dosažení spojení) Brahmana. Spojit srdce s Brahmanem a potom jednat: Toto je tajemství nepřipoutané práce. Zřecové se vzdávají ovoce své činnosti s klidnou odevzdaností, a tak dosahují Osvícení. Pak jsou osvobozeni od otroctví znovuzrozdování, a vstoupí do onoho stavu, který je mimo všechno zlo.

Když se tvůj intelekt očistil od svých klamů, staneš se lhostejným k výsledkům všech činů, přítomných nebo budoucích. V přítomnosti je tvůj intelekt zmaten odporujícími si výklady Písem. Můžeš-li (však) spočinout pevný a nerozptýlený v rozjímání (kontemplaci) o Átmanu, pak dosáhneš spojení s Átmanem.

ARDŽUNA:

Krišno, jak si může člověk prověřit toho, kdo je nehybně upevněn a vstřebán v Brahmanu? Jakým způsobem osvícený člověk (duše) mluví? Jak sedí? Jak chodí?

ŠRI KRIŠNA:

On zná blaženost v Átmanu
a nepřeje si nic jiného.

Chtivost trýzní srdce:

On se vzdal chtivosti.

Nazývám jej osvíceným.

Neotřesen protivenstvím,

nebažící po štěstí,

prost strachu, prost hněvu,

prost předmětů žádosti.

Nezývám ho zřecem a osvíceným.

Jeho tělesná pouta jsou zlomena.

Ve štěstí se neraduje,

nenahřívá v neštěstí.

Nazývám ho osvíceným.

Želva může vtáhnout svoje nohy:

Zřec může vtáhnout své smysly.

Nazývám jej osvíceným.

Zdrženlivý se odvrací od toho po čem touží,
nicméně své žádosti si ponechává.

Když člověk vnikne do Skutečnosti,
všechny žádosti opouští (nechává za sebou).

I mysl toho, kdo zná stezku,
může být odvrácena od stezky.

Smysly jsou tak nepoddajné!

Leč on smysly ovládá

a znovu soustřeďuje mysl

a upíná ji na Mne.

Nazývám jej osvíceným.

Myšlení na smyslové předměty
tě připoutá k smyslovým předmětům;
vzroste-li připoutanost, budeš chtít,
zmař své chtění, obrátí se v hněv;
hněvej se a zmateš svou mysl;
zatemní mysl a zapomeneš
na poučení ze zkušenosti;
zapomínáje zkušenost, ztratíš rozlišování;
když Jsi ztratil rozlišování,
promarnil's jediný účel života.

Prost chťiče a zášti
putuje člověk bezpečně mezi předměty
chťiče a zášti.
Poslouchej Átmana (Podrobit se Átmanovi)
je jeho pokojnou radostí:
Zármutek se rozpouští
v tomto jasném míru:
Jeho klidná mysl
se brzy upevní v míru.

Neovládaná mysl
netuší, že Átman je přítomný;
jak by mohla medítovat?
Bez meditace – kde je mír?
Bez míru, kde je štěstí?

Vítr obrací loď
od vytčeného směru.
Toulavé větry smyslů
vrhají mysl (člověka) na pospas (vlnám)
a odvracejí jeho lepší úsudek
od jeho dráhy.
Může-li člověk utišit smysly,
nazývám ho osvíceným.
Usebraná mysl bdí
v poznání Átmana,
jež je temnou nocí nevědomému.
Nevědomí bdí ve svém smyslovém životě,
o kterém se domnívají, že je dnem.
Pro zřece je temnotou.

Voda plyne nepřetržitě do oceánu,
ale oceán není nikdy rozrušen.
Žádost vplývá do mysli zřece,
ale on není nikdy rozrušen.
Zřec zná mír.
Člověk, který rozdmýchává vlastní chťiče,
nemůže mír nikdy znát.

Mír zná ten, kdo zapomněl toužit.
Žije bez chtivosti,
zbaven ega, zbaven pýchy.

Toto je stav osvětlení v Brahmanu:
Člověk z něho nepadá zpět
do klamu.
I v okamžiku smrti
žije v tomto osvětlení.
Brahman a on jsou jedno.

III.

Karma - jóga

ARDŽUNA:

Avšak, Krišno, když považuješ poznání Brahmana za nadřazené nějakému druhu činnosti, proč říkáš, abych provedl tyto strašné činy?

Vypadá to, jako by si tvoje poučky odporovaly. Matou mou mysl. Sděl mi jednu určitou cestu, která vede k dosažení nejvyššího dobra.

ŠRI KRIŠNA:

Již jsem ti řekl, že ti, kteří o to usilují, mohou na tomto světě nalézt osvícení dvěma stezkami. Pro rozjímavé je stezka poznání, pro činné je stezka nesobecké činnosti.

Osvobození od činnosti není nikdy dosaženo vyhýbáním se (vystříháním se) činnosti. Nikdo se nestane dokonalým, když pouze přestane jednat. Vskutku, nikdo – ani na okamžik – nemůže si odpočinout od své činnosti. Všichni jsou bezmocně puzeni jednat (a sice) gunami.

Člověk, který se odříká jistých tělesných činů, leč přesto svou myslí prodlévá u předmětů své smyslové žádosti, klame sám sebe. Lze jej nazvat pokrytcem. Skutečně znamenitý člověk ovládá své smysly silou své vůle. Všechny jeho skutky jsou nezištné (nestranné). Všechny směřují ke (stezce) spojení s Brahmanem.

Činnost je lepší než nečinnost. Buď činný, ale ovládej se. Kdybys zahálel, neudržel by sis ani tělo.

Svět je vězněn svou vlastní činností. Výjimku tvoří, když činy jsou konány jako uctívání Boha. Proto prováděj své skutky se svatým postojem (svátostně), a oprostí se od vší připoutanosti k výsledkům.

Na počátku

Pán tvorů

stvořil všechny lidi

s jejich povinnostmi.

„Čiň to“, pravil,

„a bude se ti dařit“.

Povinnost dobře vykonaná

splňuje žádost

jako „Kámadhénu“ (kráva boha Indry)

přání splňující.

Konáním povinností

prokazuješ úctu dévům.

Dévové k tobě na oplátku budou laskaví:

Při vzájemné úctě

člověk dosáhne Nejvyššího.

Zavděč se dévům –

tvá modlitba bude vyslyšena. (Přijata.)

Leč kdo se těší štědrostí dévů

a neděkuje,

okrádá dévy.

Zbožní lidé jedí

co bohové zanechali

po oběti;

tak jsou bez hříchu.

Avšak bezbožní,
kteří vaří dobré jídlo
pro své hltavé žaludky,
hřeší, když je pojídají.
Potrava oživuje sémě života:
Potrava roste po dešti
přivolaném z nebe
nabídnutými obět'mi.
Oběť mluví
prostřednictvím obřadního skutku.
Toto je obřad
vyučovaný ve svatých
Písmech, jež vyšly
ze rtů Neměnného:
Poznej proto, že Brahman
všepronikající
sídí provždy
uvnitř tohoto obřadu.
Neúčastní-li se člověk
takto ustanovených skutků,
jeho život je zlý,
jeho radostí je „chtíč těla“.
Věz, ó princí:
Jeho život je na nic.

Avšak, když člověk našel rozkoš, uspokojení a mír v Átmanu, pak není dále povinen provádět nějaký druh činnosti. Nic nezískává na tomto světě když je činný, a nic neztrácí když se zdržuje činnosti. Není závislý na nikom a na ničem. Konej vždy svou povinnost, ale bez připoutanosti. Tak lze člověku dospět ke konečné Pravdě – práci bez starání se o výsledky. Vskutku, Džanaka a mnozí jiní dosáhli Osvícení prostě proto, že konali své povinnosti v tomto duchu. Pohnutkou tvé práce by mělo být – uvést ostatní – svým příkladem – na stezku povinnosti.

Cokoliv činí velký člověk, napodobují obyčejní lidé; následují jeho příkladu. Pohled' na Mne: Nejsem vázán nějakým druhem povinnosti. Ve všech třech světech není ničeho, co bych již neměl, nemám nic, co bych měl získávat. Leč přesto pracuji (jsem činný). Kdybych nepokračoval v činnosti tak vytrvale, jak činím, lidstvo by Mne chtělo následovat, bez ohledu, kam bych je zavedl. Dejme tomu, že bych ustal (od činnosti?). Všichni by byli ztraceni. Výsledkem by bylo smíšení kast a univerzální zničení.

Nevědomec pracuje
aby sklídl ovoce své činnosti:
Moudrý musí též pracovat –
bez žádosti;
tak klade nohy člověka
na stezku jeho povinnosti.

Necht' moudrý dá pozor,
aby snad nepopletl
mysl nevědomých,
lačných činností:

Nechť se jim stane příkladem (toho)
jak je práce svatá,
je-li srdce činitele
upnuto na Nejvyššího.

Ve skutečnosti je každá činnost prováděna prostřednictvím „gun“. Člověk, oklamán svým egoismem, si myslí: „Já jsem činitel“. Leč kdo má pravdivé nazírání do působnosti „gun“ a do jejich rozmanitých úloh, ví, že když se smysly připoutávají k předmětům, jsou to „guny“, které se připoutávají ke „gunám“. Poznáváje toto, není připoután ke svým skutkům

Osvícená duše nesmí budit zmatek v mysli nevědomých tím, že je odrazuje od práce. Nevědomí, ve svém klamu, ztotožňují Átmana s „gunami“. Stávají se připoutanými (vázanými) ke smyslům a k činnosti smyslů.

Setřes tuto horečku nevědomosti. Přestaň doufat ve světské odměny. Upni svou mysl na Átmana. Oprosti se od pojmu „já“. Odevzdej Mně všechnu svou činnost. Potom vpřed, a bojuj!

Bude-li člověk sledovat toto Moje učení s vírou ve svém srdce a bez mentálních výhrad, bude osvobozen z otroctví své karmy. Leč ti, kteří Mým učením pohrdají a nesledují je, jsou ztraceni. Nemají duchovní rozlišování. Všechno jejich poznání je (pouhý) klam.

I moudrý člověk jedná dle cílových snah své vlastní přirozenosti. Všechno živoucí stvoření následuje svých tendencí. Jaký užitek by byl z nějakého zevního omezování? Přitahování a odpuzování, které smysly cítí vůči rozličným předmětům, jsou přirozené. Leč ty nesmíš dávat průchod takovým pocitům, (neboť) jsou to překážky.

Je lépe, když konáš svou vlastní povinnost – třebaže nedokonale, než když na sebe vezmeš povinnosti jiné osoby, jakkoli úspěšně. Raději zemři při vykonávání své povinnosti; povinnost druhého tě přivede do velkého duchovního nebezpečí.

Krišno, co je to, jež dohání člověka ke konání zla i proti jeho vůli – jaksi pod nátlakem?

ŠRI KRIŠNA:

„Guna radžas“ má dvě tváře:
Hněv a chtíč ; prudké, nesmiřitelné.
Poznej je, jsou tvoji nepřátelé.
Kouř zakrývá oheň,
prach zrcadlo,
lůno skrývá zárodek (a)
chtíčem je zakryt Átman.

Chtíč skrývá Átmana ve svém lačném plameni.
Je protivníkem moudrého člověka. (věrným)
Intelekt, smysly a mysl
jsou palivem jeho ohni.
Takto klame
obyvatele těla (a)
zakaluje jeho úsudek.

Proto, Ardžuno, nejprve ovládni své smysly, a potom usmrť toto zlo, které překáží rozlišujícímu poznání a uskutečnění Átmana.

O smyslech se říká, že jsou vyšší než smyslové předměty. Mysl je vyšší než smysly. Inteligentní vůle je vyšší než mysl. A co je vyšší než inteligentní vůle? Sám Átman.

Poznej Toho, jenž je nad inteligentní vůlí. Ovládej mysl prostřednictvím duchovního rozlišování. Potom znič svého vyhýbavého (úskočného, kluzkého) nepřítele v podobně „chtíče“.

IV.

Zřeknutí se prostřednictvím Poznání

ŠRI KRIŠNA:

Straviteli nepřátel!
Nyní jsem ti ukázal
jógu, která vede
k nehynoucí Pravdě.
Vyučoval jsem této „józe“
Vivasvána jako prvního,
Vivasván poučil Manua,
Manu Ikšváku;
a tak mudrcové
království ji postupně
předávali,
od učitele k učiteli,
až nakonec byla ztracena
a během věků zapomenuta.

ARDŽUNA:

Vivasván se narodil dávno před tebou. Jak mohu uvěřit, že tys byl první, který této „józe“ vyučoval?

ŠRI KRIŠNA:

Ty a Já, Ardžuno,
žili jsme mnohé životy.
Pamatuji si je všechny,
ty je nepamatuješ.
Já jsem bez zrodu, bez smrti,
Pán všeho, co dýchá.
Zdám se být zrozený:
Je to pouhé zdání,
pouze moje „Májá“.
Jsem stále Mistrem své Prakriti,
síly, která Mne zpodobuje.

Když dobrota umdlévá,
když zlo vzrůstá,
vytvářím si tělo.

Vracím se v každém věku,
abych vysvobodil svatého,
abych zničil hřích hříšníka, (a)
abych upevnil spravedlnost.

Kdo zná přirozenost
Mého úkolu a Mého svatého zrození
nerodí se znovu
když opustí toto tělo.

Přijde ke Mně.

Uniknuv strachu,
chtíči a hněvu,
ukryt ve Mně,
svém útočišti, své jistotě,
dokonale sežehnut plamenem Mé Bytosti,
nalézá mnohý ve Mně domov.

Jakékoli přání lidé
Mne přednesou v uctívání,
ono přání jim splním.
Jakoukoli stezkou lidé putují –
je to Moje stezka.
Nesejde na tom kam kráčejí –
jdou ke Mně.

Většina lidí uctívá bohy, protože si přeje zdar ve svých světských podnicích. Tento druh hmotného úspěchu může být zde na zemi získán velmi rychle.

Zřídil jsem čtyři kasty, které mají vztah k rozdílným typům gun a karmy. Jsem jejich původce (autor); přesto však si buď vědom, že Já jsem mimo činnost a beze změny. Nečinnost Mne neposkvřuje. Vůbec nemám touhu po ovoci činnosti. Člověk, který chápe v tomto ohledu Mou přirozenost, nikdy se nestane otrokem své vlastní činnosti. Protože ti, kteří v dávných dobách hledali Osvobození, toto znali (chápali), mohli se bezpečně zaměstnávat činností. Také ty vykonávej svou práci v duchu těchto dávných zřeců.

Co je činnost? Co je nečinnost? I moudří bývají zmateni touto otázkou. Povím ti proto, co (vlastní) činnost je. Poznáš-li toto, zbavíš se vši nečistoty. Musíš se naučit, jaký druh práce je třeba konat, jakého druhu práce je třeba se vystříhat, a jak dosáhnouti stavu tiché odpoutanosti od své práce. Skutečné přirozenosti činnosti lze nepadně porozumět.

Kdo spatřuje nečinnost v činnosti, a činnost v nečinnosti, je vskutku moudrý. I když se zabývá činností, zůstává nevychýlen (nepohnut, v rovnováze) v klidu Átmana.

Zřeci říkají pravdivě,
že moudrým je ten,
kdo jedná bez chtíče nebo bažení
po ovoci skutku:
Skutek od něho odpadá,
jeho pouto (řetěz) je zlomeno,
roztaveno v plameni Mého poznání.
Odvraceje svou tvář od ovoce,
nepotřebuje ničeho:
Átman stačí.
Je činný – a je mimo činnost.
Bez naděje, bez tělesného chtíče,
s ukroceným tělem a myslí,
nenazývá nic svým vlastním.
Je činný a nesklízí zlo.

Co skrytá Boží Vůle
přijímá – a je spokojen.

Bolest následuje potěšení;
on není znepokojen.
Zisk následuje ztrátu;
on je lhostejný.
Komu by záviděl?
Je činný, a není svou činností vázán.

Když pouta jsou zlámána,
jeho osvícené srdce
žije v Brahmanu,
jeho každá činnost
je uctíváním Brahmana.
Může taková činnost způsobit zlo?
Brahman je obřadem,
Brahman je obětí,
Brahman je obětníkem (který obětuje)
ohni, který je (těž) Brahman.
Spatřuje-li člověk Brahmana
v každé činnosti,
Brahmana nalezne.

Někteří jogínové uctívají pouze dévy. Jiní, obdařeni milostí Átmana, medituji o totožnosti Átmana s Brahmanem. Pro ně je Átman obětí, a Brahman obětním ohněm, do něhož je obětován.

Někteří odtahují všechny své smysly od styku se smyslovými předměty. Pro ně sluch a ostatní smysly jsou obětí, a sebekázeň obětním ohněm. Jiní dovolují svým myslím a smyslům putovat bezuzdně a snaží se vidět Brahmana ve všech vnějších smyslových předmětech. Pro ně zvuk a ostatní smyslové předměty jsou obětí, a smyslové potěšení obětním ohněm.

Potom jsou tu jiní, jejichž způsobem uctívání je: Vzdát se smyslových předmětů a hmotného majetku. Jiní se upínají k přísnosti a duchovní kázni. Je to jejich způsob uctívání. Jiní uctívají „radža-jógou“. Vážní uchazeči o dokonalost a lidé přísných slibů, studují a medituji o pravdách Písem. Je to jejich způsob uctívání.

Ostatní směřují horlivě k ovládnutí životní síly; provozují tedy dechová cvičení – vdech, výdech a zastavení dechu. Jiní umrtvují své tělo pústem, aby oslabili svoje smyslové žádosti a tak dosáhli sebevlády.

Tito všichni rozumějí významu oběti (obětního uctívání). Uctíváním jsou stráveny jejich hříchy. Jedí potravu, která byla v oběti požehnána. Tak získají nesmrtelnost a dosáhnou věčného Brahmana. Ten, kdo neuctívá Boha, nemůže být šťasten ani na tomto světě. Co potom může očekávat od jiného (světa)?

Tyto všechny a mnohé jiné formy uctívání jsou předepsány Písmi.

Všechny obsahují konání nějakého druhu činnosti. Když toto pochopíš plně, staneš se svobodným v Brahmanu.

Tvar uctívání, spočívající v kontemplaci na Brahmana, je nadřazený obřadnímu uctívání hmotnými oběťmi.

Odměnu vši činnosti lze najít v Osvícení.

Osvícené Duše, které uskutečnily Pravdu, poučí tě o poznání Brahmana, když se před nimi ponížíš, tázaje se jich a slouže jim jako žák.

Když jsi dosáhl Osvícení, nevědomost tě nebude dále klamat. Ve světle onoho poznání, uvidíš celé stvoření ve vlastním Átmanu a ve Mně.

A i kdybys byl nejhanebnějším hříšníkem,
toto poznání samo tě vynes
jako prám nad všechen tvůj hřích.

Planoucí oheň mění dřevo na popel.
Oheň Poznání mění na popel všechnu „karmu“.
Není ze (na zemi) většího očišťovatele
než je toto Poznání.
Je-li člověk dokonalým v „józe“,
poznává její pravdu ve svém srdci.
Věřící člověk
s oddaným srdcem (a)
ovládanými smysly
nalézá Brahmana.
Osvícen, vchází
pojednou do nejvyššího
Míru (mimo vášeň, utrpení).

Nevědomý, nevěřící, pochybovač
jde ke svému zničení.
Jak by se mohl radovat
tímto světem nebo příštím,
nebo z nějakého štěstí?

Když se člověk naučil jednat bez žádosti
cvičením jógy,
když jeho pochybnosti jsou rozptýleny
protože poznal Brahmana,
když je jeho srdce nepohnuté
v bytí Átmana,
(tu) žádná pouta jej nemohou vázat.

Dosud vidím
pochybnost, jež dlí
hluboko v tvém srdci –
zplozenou klamem.
Pochybuješ o pravdě
živoucího Átmana.

Kde je meč tvého
rozeznávání?
Tas jej a rozetni
klam na kusy.
Pak povstaň,
ó Bhárato,
a uchyl se (zaujmi své postavení)
ke „karma-józe“.

V.

J ó g a o d ř í k á n í

ARDŽUNA:

Mluvíš tak vznešeně o zřeknutí se činnosti a přesto chceš, abych sledoval jógu činnosti.
Řekni i s určitostí: Co z toho je lepší?

ŠRI KRIŠNA:

Správné zřeknutí se činnosti
přináší svobodu.
Správně vykonávaná činnost
přináší svobodu.
Oboje je lepší
než pouhé zanedbávání činnosti.

Když je člověk bez chůtí a záští,
jeho odříkání nekolísá.
Netouží (a)
ani nechová odpor.
Pouta jeho klamu
jsou brzy odhozena.

„Jóga činnosti“, říká nevědomý,
„liší se od jógy poznání Brahmana.“

Moudří vidí poznání a činnost
jako jediné: Vidí správně.
Chop se jedné stezky
a sleduj ji až do konce.
Konec je týž.
Zde se sledovatelé činnosti
setkávají s uchazeči o poznání
ve stejné Svobodě.

Je nesnadné odříci se činnosti
aniž by byla sledována jóga činnosti.
Tato jóga očišťuje
rozjímavého člověka,
přivádějíc jej brzy k Brahmanu.

Když touto jógou
je srdce učiněno čisté,
když je tělo poslušné,
když jsou smysly ovládnuty,
když člověk poznává, že jeho Átman
je Átmanem ve všech tvorech,
potom ať jedná
nedotčen činností.

Osvícená duše,
jejíž srdce je srdcem Brahmy,
vždy myslí: „Já nic nečiním“.
Nezáleží na tom, co vidí,
slyší, čeho se dotýká, co čichá, jí;
nezáleží na tom či se pohybuje,
spí, dýchá, mluví,
uchopuje-li či pouští něco
svou rukou, otvírá-li nebo
zavírá-li oči.
Je si vždy vědomo toho:
„Já nevidím, Já neslyším;
jsou to smysly, které vidí a slyší
a které se dotýkají smyslových předmětů.“

Odkládá žádost –
obětuje čin Brahmanu.
Lotosový list zůstává na vodě nezvlhčen;
on zase setrvává při činnosti,
nedotčen činností.

Tomu, kdo sleduje jógu činnosti,
jsou tělo a mysl,
smyslové orgány a intelekt
pouhými nástroji.
Poznává, že je odlišný od nástroje
a tak se jeho srdce očišťuje.

Spojen s Brahmanem,
odříznut od ovoce činu,
člověk nalézá mír
v práci ducha.
Bez Brahmana
je člověk zajatcem,
zotročeným činností (a)
vlečeným žádostí.

Šťasten je onen obyvatel
města s devíti branami,
jehož rozeznávání jej odřízlo od jeho činu:
Není zapleten do činnosti,
ani do ní nezaplétá jiné.

Neříkej:
„Tento klam je od Boha“.
Zdá se ti, že jsi činitel. (sníš, že jsi)
Zdá se ti, že je konána činnost. (sníš, že je..)
Zdá se ti, že činnost nese ovoce. (sníš, že..)
Je to tvoje nevědomost,
je to světový klam,

jenž ti dává tyto sny.

Átman je světlo.
Světlo je zakryto temnotou.
Tato temnota je klam;
je příčinou našeho snění.

Když světlo Átmana
zažene naši temnotu,
vyzařuje z nás
v sluneční nádheře
odhaleného Brahmana.

Oddaní sídlí u Něho.
Vždy Ho poznávají
v srdci – tam,
kde není činnosti.
On je jejich cíl, jejich všechno.
Osvobození „Jeho“ Poznáním
od nečistot minulých
skutků nebo myšlenek,
nalézají sídlo svobody.
Sídlo, odkud se nevracejí. (Sídlo bez návratu.)

Osvícený vidí vše stejně.
Stejně se dívá
na učeného a pokorného brahmína,
na krávu, na slona,
na psa, i na pojídače psů.

Pohlcen Brahmanem
přemáhá svět
i zde, zatím co žije ve světě.
Brahman je jeden –
beze změny – nedotčený zlem;
kde jinde než v Něm
máme svůj domov?

Osvícený, prodlévá v Brahmanu,
klidného srdce, nezmaten,
není povznášen příjemným
ani sklíčen nepříjemným.

Jeho mysl je mrtva
pro styk s vnějškem.
Je živa
pro blaženost Átmana.
Protože jeho srdce poznává Brahmana,
je navždy šťasten.

Když se smysly dotýkají předmětů,
tu potěšení z nich plynoucí
jsou jako lůna, rodící zármutek.
Přijdou – odejdou. (Počnou a skončí.)
Moudrému neskýtají žádnou rozkoš.

Již zde na zemi
před odchodem (skonem)
ať je člověk pánem
každého podnětu
zplozeného chtíčem (a)
pěstěného hněvem.
Tak nalezne Brahmana
a (jen) tak bude štásten.

Pouze ten jogín,
jehož radost je vnitřní,
jehož mír je vnitřní
a jehož zření je vnitřní,
dojde Brahmana
a pozná Nirvánu.

Ovládaje sebe,
odříznut od žádosti,
se zkroceným srdcem
a poznáváje Átmana,
člověk nalézá Nirvánu
v Brahmanu,
zde i na onom světě.

Odtáhnuv smysly
od toho, co je vně,
upnuv pohled
na kořen obočí,
zadržuje proud dechu
který jde dovnitř i ven
v chřípích,
drže smysly, intelekt a mysl pevně,
ten, kdo hledá Svobodu,
odvrhne strach,
odvrhne hněv,
a odkládá žádost.
Skutečně – onen člověk
je navždy svoboden.

Když na konec takto poznává
Mne (jako) původce každé oběti
a každého odříkání,
Pána světů a
přítele všech lidí,

ó synu Kuntí,
zde nevejde
do Mého Míru? (do Míru Mé Přítomnosti?)

VI.

J ó g a m e d i t a c e

ŠRI KRIŠNA:

Kdo vykonává práci,
kterou mu ukládá povinnost
pranic se nestaraje
o ovoce činnosti,
je jogínem,
je pravým sanjásinem.
Leč, kdo následuje
do písmene svůj slib
pouhým zdržováním se,
nerozsvěcuje oheň
obřadní oběti
a tak ospravedlňuje
vyhýbání se práci,
není jogínem,
ani pravým sanjásinem.

Neboť je třeba, abys pochopil, že to, co se nazývá „jóga“ je ve skutečnosti „sanjása“, protože nikdo nemůže vykonávat jógu činnosti, kdo je starostlivý o svou budoucnost nebo o výsledky svých činů.

Necht' ten,
kdo by se chtěl v meditaci
vyšplhat k nejvyššímu vrcholu
spojení s Brahmanem,
přijme za svou stezku
„jógu činnosti“.
Pak, když se přiblíží
k oné výšině jednoty, (jedinosti)
jeho skutky z něho odpadnou
a jeho stezka bude „klidná“.

Neboť, když člověk pozbývá připoutanosti ke smyslovým předmětům a k činnosti, když se odříká vilnosti a starostlivé žádostivosti, pak lze o něm říci, že se vyšplhal k vrcholu spojení s Brahmanem.

Co je vůle,
a jak ji má člověk užít?
Ať vynakládá její sílu
k odhalení Átmana,
ne k zakrývání Átmana.
Vůle jediné je
přítelem Átmana.
Vůle též je
nepřítelem Átmana.

Neboť, je-li člověk pln sebevlády, jeho vůle je přítelem Átmana. Leč, vůle člověka bez sebeovládání, je nepřátelská vůči Átmanu, coby nepřítel.

Klidný člověk
pohlčený Átmanem,
ovládá svou vůli, a
nezná žádný neklid
ani v horku, ani v chladnu,
ani v bolesti, ani v radosti, (potěšení)
ani ve cti, ani v potupě.

Neboť, když srdce člověka dosáhlo naplnění prostřednictvím poznání a osobní zkušenosti (zažitím) pravdy Brahmana, není nikdy více pohnuto smyslovými věcmi. Země, kámen a zlato jsou stejné tomu, kdo ovládl své smysly. O takovém jogínovi se praví, že dosáhl spojení s Brahmanem.

Nejvíce vyniká ten,
kdo vyrovnaným okem hledí
na přátele a kamarády,
na protivníka i příbuzného,
na podlého, hříšného,
na lidi, kteří ho odsuzují,
i na ty, kteří nenáležejí
k žádné straně.

Jogín by se měl uchýlit na osamělé místo, a měl by žít sám. Musí cvičit kontrolu (dozor, jasné uvědomění, bdělost) nad myslí a tělem. Musí se oprostít od naději a majetku tohoto světa. Měl by bez přestání meditovat o Átmanu.

Místo, kde sedí, má být pevné, ani příliš vysoké, ani nízké, zbavené poskvrniny. Měl by je pokrýt posvěcenou trávou, potom jelení kůží – a přes to by měl položit sukno. Při tom, jak zde sedí, měl by držet smysly a představivost v šachu, a měl by udržovat mysl koncentrovanou na (jeden) předmět. Cvičí-li meditaci tímto způsobem, jeho srdce se stane čisté.

Jeho poloha bude pevná (nepohnutá), s tělem, hlavou a krkem vzpřímenými, a se zraky vtaženými, jako by upřeně hleděl na špičku nosu. Nesmí se rozhlížet kolem.

Tak – se srdcem klidným a bez bázně,
pevný ve slibu „odříkání“,
zdržuje mysl od neklidného toulání,
ať nyní zápasí, aby dosáhl jednoty,
vždy (ponořen) maje na zřeteli Mne,
svou Cenu, svůj Cíl.

Když jogín má dokonalou kontrolu (vládu) nad svou myslí, a nepřetržitě zápolí tímto způsobem, aby se spojil s Brahmanem, dojde naposled k dovršujícímu Míru Nirvány, Míru, který je ve Mně.

Jóga není pro člověka, který se přejídá, nebo pro toho, kdo se nadmíru postí. Není pro toho, kdo příliš mnoho spí, ani pro toho, kdo přehnaně bdí. Nechť je člověk střídmý v jídle, odpočinku, činnosti, spánku i bdění. (Pak) shledá, že jóga odstraní všechno jeho neštěstí.

Kdy lze říci, že člověk dosáhl spojení s Brahmanem? Když je jeho mysl pod dokonalou kontrolou a zbavena všech žádostí, takže je pohlcen Átmanem, a nikoliv jindy. „Světlo lampy neblíká na místě bez větru“: Toto je podobenství, které líčí jogína, který s jednobodovou myslí medituje o Átmanu. Když cvičením jógy mysl ustane od svých neklidných pohybů a utiší se, uskuteční Átmana. To jej plně uspokojí. Potom pozná, že nekonečné štěstí, jež lze uskutečnit prostřednictvím očištěného srdce (mysli), je však mimo pochopení (dosah) smyslů. Pevně setrvává v tomto uskutečnění. Nemůže se proto nikdy opět uchýlit od nejvnitřnější pravdy své bytosti.

Nyní, když je má, (toto uskutečnění)
poznává to jako
Poklad pokladů.
Taková víra, naplněná jistotou,
nebude nikdy otřesena
ani nejtěžším utrpením.

Aby této jistoty bylo dosaženo, je třeba poznat pravý význam slova „jóga“. Je to přetržení styku s bolestí. Tuto jógu musíš provádět s rozhodností (rázností), bez malomyslnosti. Odřekni se navždy všech svých žádostí. Vznikají ze svéhlavosti. Použij svého rozeznávání, abys zadržel (potlačil, omezil) celý houf rozptylujících smyslů.

Trpělivě, krok za krokem, člověk se musí osvobodit od mentálních rozptylování pomocí inteligentní vůle.

Musí upnout svou mysl na Átmana, a nesmí myslet na nic jiného. Nezáleží na tom, kam neposedná a neklidná mysl putuje; musí být přinucena k návratu a k podrobení se jedině Átmanu.

Naprostý klid
očišťuje od vášně.
Mysl jogína
poznává onoho Brahmana,
jehož Blaženost je nejvyšší.

Zbavena zla,
je jeho mysl neustále
v kontemplace.
Cesta je lehká. (snadná)
Dotek Brahmana –
a ona Blaženost je bez mezí.
Jeho srdce dlí v Brahmanu.
Jeho oko spatřuje ve všech věcech
pouze Brahmana,
všude stejně přítomného.
Poznává vlastního Átmana
v každém tvoru,
a každého tvora
v tomto Átmanu.

Onen jogín vidí Mne ve všech věcech, a všechny věci ve Mne. Nikdy nespouští ze Mne svůj zrak, ani Já z něho. Je pevně se Mnou spojen, a zbožně Mne uctívá ve všech bytostech. Onen jogín sídlí ve Mně bez ohledu na jeho způsob života.

Kdo ve svém srdci
plane blažeností
a trpí zármutkem
každého tvora,
(kdo si takto) přivlastňuje
blaženost a zármutek každého,
toho považuji
za nejvyššího z jogínů.

ARDŽUNA:

Krišno, líčíš tuto jógu jako život spojený s Brahmanem. Leč nevidím, jak by toto (spojení) mohlo setrvat. (Vždyť) mysl je tak velice neklidná.

Nepokojná je mysl člověka,
tak mocně zmítaná
v sevření smyslů;
hrubné a sílí
umíněnými žádostmi
po světském.
Jak ji zkrotit?
Opravdu, myslím,
že ani vítr není divočejší.

ŠRI KRIŠNA:

Ano, Ardžuno, mysl je nepokojná, bezpochyby, a nepadno podrobitelná. Avšak, může být přivedena pod kontrolu neustálým cvičením a prováděním nevášnivosti. Dozajista, jestliže člověk nemá nad svým „já“ žádnou kontrolu, těžko ovládne tuto jógu. Leč, člověk, který se ovládá, může ji ovládnout, jestliže o to usiluje a používá správných prostředků.

ARDŽUNA:

Co když člověk má víru, ale dost neusiluje? Jeho mysl se uchýlí od cvičení jógy, a on nedosáhne dokonalosti. Co se s ním potom stane?

Zabloudí-li člověk na stezce k Brahmanu, zmařil oba životy, světský i duchovní. Nikde nemá žádnou oporu. Ztrácí se snad jako roztrhaný mrak na obloze? (Je ztracen snad..?)

To je pochybnost, která mě tíží, Krišno, a jenom Ty ji můžeš z mé mysli zcela odstranit. Odpověz, prosím.

ŠRI KRIŠNA:

Ne tak, můj synu. Onen člověk není ztracen, ani na tomto, ani na onom (příštím) světě. Žádný hledatel Brahmana nedozná nikdy zlého konce.

I když člověk odpadl od cvičení jógy, tu získá ještě nebe, které náleží těm, kteří konají dobré skutky, a sídlí tam dlouhá léta. Potom se znovuzrodí v domě čistých a prospívajících (zdárných) rodičů. Může se narodit i v rodině osvěcených jogínů. Leč takové zrození lze na tomto světě obtížně dosáhnout.

Pak opět získá ono duchovní rozeznávání, jež nabyt ve svém předcházejícím těle; tak bude mocněji než dříve usilovat o dokonalost. Následkem svého cvičení v minulém (předešlém) životě, bude puzen ke spojení s Brahmanem i proti své vůli. Neboť člověk, který se kdysi vyptával na cestu k Brahmanu, dojde dále než pouhý vykonavatel védských obřadů. Tuhým zápolením a očištěním se od všech nečistot, jogín se postupně, procházející mnohými zrozeními, přiblíží k dokonalosti a naposled dosáhne nejvyššího Cíle.

Velký je onen jogín,
který usiluje o Brahmana.
Je větším než ti,
kteří umrtvují tělo,
je větším než učený,
je větším než konatel dobrých skutků.
Proto, Ardžuno,
staň se jogínem!

(Neboť jogín)
Mi dává celé své srdce,
uctívá Mne s vírou a láskou:
Onoho jogína, nade všechny ostatní,
nazývám svým milým. (Svým vlastním.)

VII.

Poznání a zkušenost

ŠRI KRIŠNA:

Odevzdej Mně celou svou mysl, a cvič jógu. Přijmi Mne za svoje jediné útočiště. Povím ti, jak konaje toto, budeš Mne moci poznat v Mé naprosté skutečnosti, bez jakéhokoli stínu pochybnosti. Kromě toho ti dám všechno toto poznání (džnānu) a přímou duchovní zkušenost (vidžnānu). Má-li člověk tyto, nezbyvá na tomto světě nic, co by měl ještě poznat.

Kdo usiluje
o tuto dokonalou svobodu?
Jediný člověk – snad –
z mnoha tisíců.
Pověz mi, kolik z těch,
kteří hledají svobodu,
poznají naprostou
pravdu o Mé Bytosti?
Možná jen jediný.

Moje Prakriti je osmerého složení: Země, voda, oheň, vzduch, éter, mysl, intelekt a ego. Musíš pochopit, že za těmito, a odlišný od nich, je Ten, který je principem vědomí u všech bytostí, a pramenem života ve všech. Udržuje vesmír.

Poznej tuto mou Prakriti
(jako) spojenou se Mnou:
Lůno všech bytostí.
Jsem zrodem tohoto vesmíru,
též jeho zrušením. (rozpuštěním)
Jsem On, jenž působí:
Nikdo jiný kromě Mne.
Tyto světy jsou na Mně
navlečeny jako perly na niti.

Jsem esence vod,
záření slunce a měsíce.
ÓM ve všech Védách,
slovem, které je Bůh.
Jsem to JÁ, jenž zaznívám v éteru
a jsem mocný v člověku.
Jsem svatou vůní země,
světlo ohně,
Život životů,
kázeň asketů.

Poznej Mě jako věčné sémě
všeho, co roste.
Jsem inteligencí chápajících,
rázností činných.
V působení jsem silou,

nebráněnou chťičem
a předměty bažení.
Jsem vše, po čem člověk může toužit
aniž by přestoupil
zákon své přirozenosti.

Poznej, že cokoliv náleží ke stavům „satva“, „radža“ a „tamas“, to vychází ze Mne. Jsou obsaženy ve Mně, ale Já nejsem v nich. Celý svět je klamán náladami a mentálními stavy, které jsou vyjádřením těchto tří „gun“. To je důvod, proč Mě svět nepoznává tak, jaký skutečně jsem. Zůstávám od nich všech oddělen, Nejvyšší a Nesmrtelný (Svrchovaný a Beze smrti).

Jak těžko lze prolomit
mou „Májá“,
vytvořenou z „gun“!
Leč ten, kdo přijímá útočiště
pouze ve Mně,
dostane se za „Májá“.
Ten – a nikdo jiný!

Činitelé zla
se ke Mně neobracejí.
Jsou oklamáni;
zabředávají hluboko mezi smrtelníky.
Jejich úsudek se ztratil
v bludišti „Májá“
(až do té míry,že)
srdce není dále lidským:
Vnitřně se změnilo
na srdce zloducha.

Mezi těmi, kteří jsou očištěni svými dobrými skutky, jsou čtyři druhy lidí, kteří Mě uctívají:

Ti, které omrzel svět, ti, kteří hledají poznání, ti, kteří hledají štěstí, ti, kteří mají duchovní rozeznávání. Člověk, který má rozeznávání, je z nich nejvyšší. Je se Mnou nepřetržitě spojen. Vždy je oddán Mně a nikomu jinému. Neboť jsem mu velmi drahým, a on je velmi drahým Mně.

Jistě – tito všichni jsou vznešení;
ale člověka s „rozeznáváním“
vidím jako své Já.
Neboť on Mne miluje
kvůli Mně,
poslednímu a jedinému Cíli
jeho oddaného srdce.

Dlouhým životem
jeho „rozeznávání“ uzrává:
Přijme Mne za své útočiště,
poznává, že Brahman je vše.

Jak jsou vzácní, takoví velikáni!

Lidé, jejichž rozeznávání bylo otupeno světskými žádostmi, schvalují ten nebo onen obřad nebo kult a uchylují se k rozmanitým božstvům, podle podnětu své vrozené přirozenosti. Avšak nezáleží na tom, jaké božstvo si uctívá zvolí k uctívání. Má-li víru, Já činím jeho víru nekolísavou. Opatřen vírou, kterou Já mu dám, uctívá ono božstvo a obdrží od něho vše, oč se modlí. Ve skutečnosti jsem dárce (splnitel přání) Já sám.

Avšak tito lidé malého chápání modlí se pouze o to, co je přechodné a pomíjející. Uctívající děvů, půjdou k děvům. Tak také Moji ctitelé, přijdou ke Mně.

Nevědomec si myslí, že Já, Neprojevený,
stal jsem se člověkem. Nezná mou přirozenost,
jež je zajedno s Brahmanem,
neměnná, nadlidská.

Zahalen svou „Májá“, neukazuji se mnohým.
Jak by mohl tento svět – zaslepený klamem,
poznávat Mne, který nejsem zrozen a jenž
se neměním?

Já znám všechny bytosti, Ardžuno, minulé, přítomné i ty, které ještě přijdou. Avšak nikdo nezná Mne.

Všichni živoucí tvorové jsou sváděni, jakmile se narodí, ke klamu, že tento relativní svět je skutečný. Tento klam povstává z jejich vlastní žádosti a odporu. Avšak konatelé dobrých skutků, jejich špatná karma byla vyčerpána, jsou zproštěni tohoto klamu pokud se týče „relativního světa“. Pevně se drží svých slibů, a uctívají Mne.

Lidé nalézají ve Mně svoje útočiště, aby unikli svému strachu před starobou a smrtí. Tak přicházejí, aby poznali Brahmana a celou přirozenost Átmana, a tvůrčí sílu, která spočívá v Brahmanu. Když Mne poznají, pochopí také přirozenost relativního světa a jednotlivého člověka, i Boha, který dohlíží na všechnu činnost. I v hodině smrti setrvávají při tomto poznání. V té době jest veškeré jejich vědomí sjednoceno s Mým.

VIII.

C e s t a k v ě č n ě m u B r a h m a n u

ARDŽUNA:

Řekni mi, Krišno, co je Brahman? Co je Átman, a jaká je tvůrčí energie Brahmana? Vysvětli přirozenost tohoto relativního světa a jednotlivce.

Kdo je Bůh, jenž dohlíží na činnost tohoto těla? Jak zde sídlí? Jak se jevíš (projevuješ) v hodině smrti těm, jejichž vědomí je s Tebou spojeno?

ŠRI KRIŠNA:

Brahman je Ono nepohnuté a na ničem, kromě Sebe, nezávislé. Uvažujeme-li o Brahmanu jako sídlící v individuální bytosti, nazýváme Ho Átmanem. Tvůrčí energie Brahmana je to, co je příčinou vstoupení všeho do existence.

Přirozenost relativního světa je proměnlivost (změna). Přirozenost jednotlivce je vědomí „jáství“. Já sám jsem Bohem, který dozírá nad činností zde v tomto těle.

V hodině smrti, když člověk opouští své tělo, musí se odloučit s vědomím, které se hrouží do Mne. Pak se sjednotí se Mnou. Buď si tím jist. O čem člověk přemýšlí v době, kdy opouští tělo, to později uskuteční; neboť bude to ono, na čem spočívala mysl během tohoto života.

Proto si Mne připomínej ve všech dobách, a konej svou povinnost. Bude-li tvá mysl (a srdce) neustále upnuta na Mne, přijdeš ke Mně. O tom nepochybuj!

Navykni si cvičit meditaci, a nedovol své mysli, aby byla roztržitá. Tak konečně dospěješ k Pánu, dárci světla, k Nejvznešenějšímu.

On je vševědoucím Bohem, Pánem císařů,
bez věku, jemnější než nejjemnější myšlenka,
Udržovatel všeho,
jasný jako slunce,
samozářící.

Jaký je Jeho tvar, kdo si o Něm
může učinit představu?
On je mimo klam, mimo temnotu „Májá“.
O Něm necht' člověk stále medituje,
neboť v poslední hodině
odcházejí z těla, bude pak silný
mocí této jógy, věrně sledované:
Mysl je pevná a srdce tak plné,
že stěží udrží svou lásku.
Takto bude odcházet: (a nyní)
S životní silou
zcela vtaženou
a drženou pevně
mezi obočím,
jde, aby našel svého Pána,
dárce světla – největšího.

Nuže! Povím ti krátce o přirozenosti Toho, který je nazýván „nesmrtelným“ oněmi Zřeci, kteří skutečně rozuměli Védám. Oddaní vstupují do Něho, když pouta jejich žádosti byla zpřetrhána. Aby dosáhli tohoto cíle, cvičí ovládání vášní.

Když člověk opouští své tělo a odchází, musí uzavřít všechny brány smyslů. Ať udržuje pevně mysl ve svatyni srdce, a životní sílu (ať) upne mezi obočí. Potom ať se uchýlí k pevné koncentraci, vyslovuje svatou slabiku ÓM, a (ať) o Mně medituje. Takový člověk dosáhne nejvyššího cíle. Když jogín po mnoho let ustavičně o Mně meditoval s neroztržitou myslí, snadno do Mne vstoupí, protože je vždy ve Mně pohroužen (vstřebán).

Velké Duše, které Mě našly, našly (tak) nejvyšší dokonalost. Nerodí se znovu v těchto okolnostech pomíjejícínosti a bolesti.

Všechny světy, i nebeské říše Brahmy, podléhají zákonu znovuzrození. Avšak pro člověka, který přichází ke Mně, není žádného návratu.

Zde, ve vesmíru, je den i noc:
O tom ví moudrý, když mluví o dni Brahmy,
dlouhém tisíc „Jug“,
a o noci, dlouhé tisíc „Jug“.
Svítá, a všichni, co v skrytu spali,
ožívají, předstupují a ukazují se
ve smrtelném vzezření:
Stmívá se, a všichni jsou rozpuštěni
do spícího zárodku života.

Tak jsou vidění, ó princí,
a objevují se ustavičně.
Rozpouštějí se, když přichází tma,
a vracejí se, když povstává den.
K novému zrození! K nové smrti!
Vše bezděčně. Dělají, co musí.

Avšak za projeveným a neprojeveným je (ještě) jiná Existence, jež je věčná a neproměnlivá. Tato není rozpuštěna při všeobecném zrušení vesmíru. Byla nazvána neprojevenou, nehynoucí. Dosáhnouti této je největší čin. Je to Můj nejvyšší stav jsoucna. Ti, kteří Jej dosáhnou, nezroznou se znovu. Onoho nejvyššího stavu jsoucna může být dosaženo jenom oddaností k Němu, v němž všechno stvoření existuje, a jímž je tento vesmír proniknut.

Ukáži ti dvě stezky.
Ať si jogín vybere
když opouští tělo, buď:
Stezku, která vede zpět ke zrození, nebo
stezku bez návratu.

Je zde stezka světla,
ohně, a dne,
stezka jasného měsíčního čtrnáctidenní,
a šestiměsíční cesta
slunce na sever:
Znatel Brahmana,
jdoucí touto stezkou,
dospívá k Brahmanu
a nevrací se.

Je zde stezka noci a kouře,

stezka temného měsíčního čtrnáctidenní,
a šestiměsíční cesta
slunce na jih:
Jogín, jdoucí touto stezkou,
dosáhne měsíčního světla.
Tato stezka vede nakonec
zpět k lidskému zrození.

Lze říci, že tyto dvě stezky – světlá a temná – existují v tomto proměnlivém světě od bezpočátku. Jednou jde člověk na místo odkud se nevrací. Druhou se vrací zpátky k lidskému zrození. Žádný jogín, který zná tyto dvě stezky, není zaveden. Proto, Ardžuno, vytrvej vždy pevně v „józe“!

Písma prohlašují, že zásluha může být získána studiem Véd, prováděním obřadních obětí, cvičením přísné kázně a dáváním almužen. Leč jogín, který pochopil toto Mé učení, získá více než ten, kdo činí tyto věci. Dosáhne onoho univerzálního Zdroje, který je nejzazším sídlem Boha.

IX.

Mystická „jóga“

ŠRI KRIŠNA:

Poněvadž Mě přijímáš
a nepochybuješ, nuže,
povím ti
nejvnitřnější tajemství:
O poznání Boha,
(o poznání),
které je bližší než (pouhá) vědomost,
které otevírá zrak
přímo a hned.
Pochop toto,
a osvobod' se navždy
od rození a umírání
se všemi jejich zly.

Toto je poznání
nade všechna ostatní:
Očišťující,
král tajemství,
srozumitelné pouze
zraku mystika.
Veliká je jeho (ctnost) síla,
jeho provádění je snadné:
Člověk je takto přiveden
k uvědomění Věčné Pravdy.

Ti, kteří nemají víry
v toto Moje poznání,
nenaleznou Mne;
musí se vrátit zpět
na stezku smrtelníků,
podrobeni neustálému
zrozování a umírání.

Tento celý vesmír je proniknut Mnou v této Mé věčné Podobě (formě), která není zjevná smyslům. Třebaže nejsem v žádném tvoru, všichni tvorové existují ve Mně. Tím nemyslím, že ve Mně existují tělesně. Je to mé božské tajemství. Snaž se, abys pochopil jeho přirozenost. Má Bytost udržuje všechno stvoření a přivádí je k zrození, avšak nemá s nimi žádný přirozený (tělesný) styk.

Neboť jako vzduch,
který putuje po celém světě,
zůstává vždy v prostoru,
tak toto Mé putující stvoření
je vždy ve Mně.

Je-li dovršen okruh věků,
shromažďuji je zpátky na semeno.
V hodině tvorby
je opět vydávám ze Sebe.
Jsou všichni bezmocní,
neboť „Májá“ jim vládne.
Já, jejich Pán, ovládám tuto „Májá“:
Stále a znovu vysílám tyto zástupy
z Mé Bytosti.

Jak by tyto skutky mohly spoutat Mě,
jenž jsem lhostejný
k ovoci, které plodí?
Neboť Můj duch stojí mimo,
a bdí nad „Májá“ – Stvořitelkou.

„Májá“ činí všechny věci, pohyblivé či nehybné.
Ó synu Kuntí, to je důvod, proč svět víří,
otáčeje své kolo zrozením a zničením.

Pošetilci slepě mívají Mé sídlo
tady v lidském tvaru, vůbec neznají
Můj Majestát,
(Mne), jenž jsem Pánem jejich duší.

Marná je jejich naděje, jejich práce,
jejich poznání:
Všechno jejich chápání je jen zmatek;
jejich přirozenost padla
do pošetilostí
d'ábelského a obludného (temperamentu).

Velké Duše jsou ti, kteří se stávají
božskými (bohorovnými):
Jen ti Mne poznávají, Původ, Nesmrtelného.
Uctívají Mne
nekolísající myslí.

Vždy velebí Mou moc srdcem i rty,
usilují o ctnost, kterou Mne získávají, a
ve všech slíbech pevně Mne uctívají,
vždy se Mnou sjednocení (zajedno).
Jiní Mě uctívají, poznávajíce Brahmana
ve všech věcech.
Někteří Mě vidí v sobě, zajedno s nimi,
nebo odděleného:
Někteří se klaní nesčetným bohům, kteří
jsou jen milióny Mých podob.

Obřady nařízené Védami, a rituály

učené Písmo:

To vše jsem JÁ, i oběti učiněné
duchům Otců,
léčivými bylinami, a pokrmem, mantrou,
přečištěným máslem:
Jsem obětinou, i plamenem, do něhož je
obětována.
Jsem Pán (Otec), matka i děd tohoto světa.
Jsem On, jenž přisuzuje každému
ovoce jeho činu.
Já očišťuji všechny věci, Jsem ÓM,
Jsem Absolutní Poznání.

Jsem též Rig – Sáma a Jadžur Věda.
Jsem Cíl stezky, Svědek, Pán, Udržovatel.
Jsem Sídlo, Počátek, Přítel a Útočiště.
Jsem Oddělovatel a Shromaždiště
rozpuštěného života.
Jsem neproměnným Semenem všech tvorů
pod povrchem věcí.
Jsem horkem slunce; jsem též horkem
ohně.
Jsem Věčný Život i Smrt. Pouštím či
zadržuji déšť.
Ardžuno, Jsem zjeveným vesmírem –
i jeho zárodkem v skrytu.

Ti, kteří jsou obeznámeni
s trojicí Véd,
uctívají Mě
zmíněnými obřady,
píjí víno
božského spojení (ze styku s bohy),
očištění od svých hříchů:
Tito lidé se modlí
o přijetí do nebe, (a)
tak dosáhnou říše Indry,
šťastného domova;
radují se
nebeskými radostmi.

Radosti, intenzivnější
než pozemské,
okoušejí do té doby,
dokud jimi získané zásluhy
nejsou všechny vyčerpány.
Pak se vrací
do světa smrtelníků.

(Takový je úděl)

spravedlivých,
kteří sledují cesty
formálního uctívání
dle předpisů tří Véd:
Dosud lační
smyslové potrawy (a)
puzení žádostí,
(jsou určeni)
k ustavičným (nekonečným) návratům.

Avšak, když Mě člověk uctívá, a medituje o Mně se soustředěnou (neroztržitou) myslí, jsa Mně v každém okamžiku oddán, (tu) uspokojím všechny jeho potřeby a jeho majetek ochráním před ztrátou. I ti, kteří uctívají jiná božstva, a obětují jim s vírou ve svých srdcích, uctívají ve skutečnosti Mně, třebaže klamným způsobem (přístupem). Neboť Jsem jediný Požívající a jediný Bůh všech obětí. Takoví lidé se musí vrátit do života na zemi proto, poněvadž Mě nepoznávají v Mé pravé přirozenosti.

Ti, kteří obětují různým božstvům, přijdou k těmto božstvům. Ti, kteří uctívají předky, přijdou k těmto předkům. Ti, kteří uctívají síly živlů a duchy, přijdou k těmto. Tak také Moji ctitelé přijdou ke Mně.

Cokoliv Mně člověk nabízí
s pravou oddaností:
Ovoce nebo vodu,
list, květinu –
Já to přijmu.
Oním darem je láska jeho srdce.

Činnost,
potravu nebo uctívání,
dar druhému,
duchovní práci,
ó synu Kuntí,
to vše předlož
jako obětinu Mně.

Tak se osvobodíš od dobrých i špatných účinků svých skutků. Obětuj Mně všechno. Spojí-li se tvé srdce se Mnou, osvobodíš se od „karmy“ již za tohoto života, a nakonec přijdeš ke Mně.

Jsem nestranný
ke všemu stvoření;
nemiluji žádného,
ani žádného nenávidím.
Přesto však
Moji oddaní
sídlí vždy ve Mně.
V nich se též ukazují
a Jsem spatřován.

I když se člověk

během života znečistil hříchy,
(přesto) ať Mě miluje
s pravým odhodláním a
s krajní oddaností:
Já nevidím žádného hříšníka –
onen člověk je svatý.
Svatost brzy
přetvoří jeho přirozenost
na věčný Mír.
Ó synu Kuntí,
buď si jist tím, že:
Člověk, který Mě miluje,
nikdy nezahyne.

I příslušníci nižších kast – ženy, vajšjové a bész šúdrové – mohou dosíci nejvyšší duchovní „realizaci“, jestliže přijmou ve Mně své útočiště. Zda není zbytečné říkat, že je to pravda i pokud se týče bráhmanů a zbožných filosofů – králů?

Nalézáš se v tomto přechodném a neradostném světě. Odvrát se od něho, a raduj se ve Mně. Naplň Mnou své srdce a svou mysl, koř se Mi, obětuj Mně všechny své činy, skláněj se ke Mně v odevzdanosti (se sebevdáním). Když takto upneš na Mne své srdce, a přijmeš Mne za svůj výlučný Ideál (mimo všechno ostatní), vstoupíš do Mé Bytosti.

X.

B o ž s k á S l á v a

ŠRI KRIŠNA:

Poslyš opět, válečníku,
toto nejvyšší
slovo Mé moudrosti:
Přeji ti dobro (pokrok)
a proto je tobě sděluji,
protože se tvé srdce
raduje z (Mého) hovoru.

Jak by mohli mocní
zřecové či dévové
poznat Můj Počátek?
Já jsem Počátek,
Já Podporovatel (Udržovatel)
zřeců a dévů.

Kdo Mě poznává jako nezrozeného,
nikdy nepočínajícího,
Pána světů;
takový je neposkvrněn hříchem,
nesužován klamem.

Vše, co člověk dělá,
je různého druhu (přirozenosti):
Poznání a síla porozumění,
nezahalené bludem,
pravda, shovívavost,
uklidnění ducha,
ovládání smyslů,
šťěstí, zármutek,
zrození a zničení,
strach a nebojácnost,
neubližování,
Neotřesitelná mysl,
spokojené srdce,
silná vůle,
štědrá ruka,
sláva a čest
a hanba též.
Je to pouze Mou (zásluhou),
že jsou tyto udělovány.
Z Mé myšlenky
povstalo sedm Mudrců,
dávná Čtyřka
a naposled Manuové.
Tak jsem dal život (zrod)

prvním ploditelům (otcům)
všech dětí (obyvatel) země.

Kdo Mne skutečně zná
jako Jsoucího v mnohosti,
všudypřítomného,
vše přesahujícího, (převažujícího)
spočívá v Mé „józe“
a nebude otřesen.
Tím si buď jist!

Všude kde věci povstávají Jsem vystupováním tvorů. (Jsem) poznáván moudrými, uctívajícími Mne se srdcem, překypujícím láskou: Mysl a srdce jsou absorbovány. JÁ sám jsem předmětem jejich rozmluvy. Tak se vzájemně radují, žijí v blaženosti a spokojenosti. Jsou všichni vždy vědomi svého Pána, a jsou vždy oddaní. Síla jejich myšlenek je proto osvícena a namířena ke Mně. V srdci nevědomého, kde spočívám z milosti Svého soucitu, Jsem Poznáním, onou skvělou Lampou, zapuzující temnoty.

ARDŽUNA:

Jsi Brahman, nejvyšší Sídlo,
naprosto svatý.
Všichni mudrci tě prohlašují
za věčného Pána dévů:
Jako svatý Nárada, znají tě nezrozeného, všudypřítomného.
Dévala pěl tvou chválu, Asita, též i Vjása.
Nyní také já jsem se o tom přesvědčil z tvých rtů.
Krišno, co říkáš je pravda; srdce mi velí, abych ti uvěřil.

Bože bohů, Pane světa, Zdroji života, ó Králi všech tvorů!
Jak by déva nebo titan mohli poznat celý rozsah tvé Slávy?
Ty sám víš, co jsi, prostřednictvím světla své nejvnitřnější přirozenosti.
Pouč mne proto nyní, a ani slovo mi v rozmluvě nezatajuj, o souhrnu tvých tvarů (podob)
jimiž jsou proniknuty tři světy.
Pověz mi, jak se mně dáš poznat v meditaci.
Ukaž mi, v jaké podobě (tvaru) a v jaké úvaze se musím učit tě spatřovat.
Vyčísli je všechny – své nebeské síly, své projevy!
Mluv, neboť každé slovo je nesmrtelným nektarem; nikdy se neunavím.

ŠRI KRIŠNA:

Ó Ardžuno, vskutku, Já tě seznámím s Mými božskými projevy, leč vyjmenuji pouze ty hlavní. Neboť menších odměn ve všech jejich detailech, je nekonečně mnoho.

Já jsem Átman, který dlí v srdci všech smrtelných tvorů.

Já jsem počátek, rozpětí i konec všeho života.

Já jsem Višnu: Jsem zářící slunce mezi dárci světla: Jsem „Maríči“, bůh větru: Mezi nočními hvězdami jsem měsícem.

Já jsem Sáme-Véda; Já jsem Indra, král nebe; Jsem mysl mezi smyslovými orgány; Já jsem vědomím v tom, co žije.

Já jsem Šíva; Jsem Pán všeho bohatství; Jsem duch ohně; Jsem Mezi mezi horskými vrcholy.

Poznej Mne jako Brihaspatiho, vůdce vyšších kněží, a jako Skandhu, velitele válečníků.

Jsem oceánem mezi vodami.

Já jsem Bhrigu, velký zřec; mezi slovy jsem svatou slabikou ÓM; Jsem svatým slibem jeho opakování (džapa); Já jsem Himaláj mezi nepohnutými věcmi.

Jsem svatým fikovníkem. Jsem Nárada, božský mudrc,

Čitraratha, nebeský hudebník, a Kapila mezi dokonalými dušemi. Mezi koňmi Mě poznej jako Uččaisrava, který byl zplozen z moře nektaru. Jsem Airávata mezi královskými slony. Jsem králem mezi lidmi.

Ze zbraní Jsem bohem blesku. Jsem „Kamadhenu“, nebeskou krávou. Já jsem bůh lásky, ploditel dětí. Já jsem Vásuki, bůh (jedovatých) hadů.

Já jsem Ananta, svatý had. Z bytostí vodních Jsem Varuna. Mezi předky Jsem Arjaman. Já jsem Smrt, která rozděluje ovoce vší činnosti.

Já jsem Prahláda, obr. Mezi těmi, kteří měří, Jsem Čas. Jsem lvem mezi zvířaty; Višnuovým orlem mezi ptáky.

Mezi očišťovateli Jsem vítr. Jsem Ráma mezi válečníky; žralokem mezi rybami; Gangou mezi řekami.

Jsem počátek, střed i konec stvoření. Jsem poznáním duchovních věcí. Jsem logikou těch, kteří rozprávějí.

V abecedě jsem A, spojkou mezi složeninami. Jsem Čas bez konce. Jsem Udržovatel. Moje tvář (obličej) je všude.

Já jsem smrtí, která po všem sahá; Já jsem též zdroj všeho co se rodí. Já jsem sláva, zdar, krásná promluva, paměť, inteligence, odhodlanost a shovívavost (odpuštění).

Jsem velkou Sáma z védských hymnů, a „Gájatri“ mezi verši básníků. Z měsíců jsem „márgasirša“ (od půli prosince do půle ledna); z období Jsem časem rozkvětů.

Jsem hrou v kostky mezi zručnostmi. Jsem silou silného. Jsem vítězstvím (trumf) a vytrvalost. Jsem čistotou dobrého.

Jsem Krišna mezi Vrišniovcí, Ardžuna mezi Pánduovci, Vjása mezi mudrci, Ušana mezi osvícenými básníky.

Jsem žezlem a vládou těch, kteří panují, politikou těch, kteří usilují o nadvládu. Já jsem mlčení o skrytých věcech. Já jsem poznáním poznávajícího.

Ó Ardžuno, Já jsem božské semeno všeho živého. V tomto světě neexistuje nic živého či neživého beze Mne.

Není hranic Mým božským projevům, ani nemohou být spočítány, ó Straviteli nepřátel. To, co jsem ti popsal, je jen několik z Mých nesčetných forem.

Cokoliv na tomto světě je mocné, krásné nebo slavné, o tom můžeš být přesvědčen, že je to zlomkem Mé moci a slávy.

Leč, nač je ti třeba, Ardžuno, znát tuto nesmírnou rozmanitost? Poznej jen, že Já existuji, a že jedním atomem Sebe podporuji (udržuji) vesmír.

XI.

Z ření Boha v Jeho Vesmírné Podobě

ARDŽUNA:

Svou milostí jsi mi sdělil pravdu o Átmanu. Tvoje slova jsou mystická a vznešená. Rozptýlila moji nevědomost.

Od Tebe, jehož oči jsou jako květy lotosů, naučil jsem se podrobně (znát) vznik a rozpuštění tvorů, a Tvou vlastní nekonečnou slávu.

Ó nejvyšší Pane, jsi takovým, jakým se líčíš! Já o tom nepochybuji. Přesto však toužím spatřit Tvou Božskou Podobu.

Jestliže mě považuješ za hodna tohoto zření, odhal mi, ó Mistře jogínů, svého neproměnného Átmana.

ŠRI KRIŠNA:

Pohleď, ó Princi, na Moje božské tvary, na stovky tisíců, rozmanité v druhu, barvě a tvaru.

Pohleď, (zde) Áditjové, Vasúové, Rudrové, dva Ašvinové a též Marutové. Pohleď na mnohé divy, ó Potomku Bháraty, jež žádný člověk předtím neviděl.

Ó přemožiteli lenivosti! Dnes spatříš celý vesmír se všemi pohyblivými i nepohyblivými věcmi, v tomto Mém těle. A cokoliv si přeješ vidět, to spatříš též.

Avšak nemůžeš Mne vidět „jen tak“ těmito lidskými zraky. Proto ti dám „božský rak“. Viz – toto je Moje jógická moc.

SANDŽAJA:

Potom, ó králi, když Šri Krišna, Pán všech jogínů, promluvil tato slova, zjevil Ardžunovi Svou nadsmyslnou božskou Podobu, mluvící nesčetnými ústy, zirájící bezpočtem očí, a mnohými zázračnými aspekty, ozdobenou nesčetnými božskými ozdobami, mávající všemi druhy nebeských zbraní, nesoucí nebeské věnce a rajské oděvy, pomazanou voňavkami nebeských vůní, plnou odhalení, skvělosti, nezměrnosti, všudypřítomnosti. Dejme tomu, že by tisíc sluncí vystoupilo na oblohu: Taková je Sláva Podoby Nekonečného Boha.

Potom syn Pándua spatřil celý vesmír v celé jeho mnohonásobné rozmanitosti, jako jedinou bytost v těle Boha bohů.

Potom byl Ardžuna, onen pán mocného bohatství, přemožen úžasem (údivem). Jeho vlasy se zježily. V úctě se sklonil před Bohem, spojil ruce a mluvil:

ARDŽUNA:

Ach, Bůže můj, vidím v Tvém těle všechny bohy.

Množství tvorů – každého v jeho stavu.

Vidím Pána Brahma, trůnícího na lotosu.

Vidím všechny mudrce a svaté hady.

Vidím nesmírnou Podobu (tvar) bez hranic,
s nekonečným množstvím paží, očí, úst a břichy –
vidím, a nenalézám konce, středu, nebo začátku.

Korunován čelenkami máváš žezlem s diskem.

Na všechny strany zářící – oči mžikají nad tím třpytem,
lesknoucím se jako slunce, jako bezmezný planoucí oheň.

Tys svrchovaný, pokud je nám známo, mimo lidská chápání,
neotřesitelná podpora a útočiště tohoto světa,

strážce věčného zákona, nezmírající Duše života,
Nezrozená, nesmrtelná; obrovitá je Tvoje síla,
jak (síla) miliónů paží; slunce a měsíc jsou oční bulvy
Tvého planoucího obličej – (jimi) spaluješ svět na popel.

Vyplňuješ čtyři kouty nebes, překlenuješ propast,
odtrhuješ nebe od země. Skvostný a (zároveň) strašný
je Tvůj Tvar, jenž rozechvívá tři světy.

Do Tebe vstupují davy děvů
se sepnutýma rukama v posvátné hrůze a úžasu.
Volajíce „Mír!“, Rišiové a Siddhové
velebí Tě hymnami (chvalozpěvů).

Áditjové a Rudrové, Vasúové, Sádjhové,
Visvédéovové, Ašvinové,
Marutové, předkové a skupiny Gandharvů,
Jakšasů, Asurů a Siddhů –
ti všichni zírají na Tebe překvapeni.

Při spatření tohoto Tvého úžasného Tvaru,
plného úst a očí, nohou, stehů a břich,
se strašnými tesáky, ó Mocný Učiteli,
všechny světy jsou omráčeny strachem, právě tak jako já.

Když Tě vidím, Višnu, všudypřítomného,
podpírajícího oblohu, (a) v barvách duhy,
s otevřenými ústy a s vypoulenými planoucíma očima –
mizí všechn můj mír; mé srdce je zkaleno (zmateno).

Tvá ústa nyní skřípají děsnými tesáky,
planoucími jako ohně soudného dne –
sever, jih, východ a západ zdají se být všechny zmateny –
Pane děvů, Sídlo světa, měj soucit!

Potomek Dhritaráštrův, mnohý mocnář,
Bhíšma, Dróna a syn Karna,
tu kvapí – i s našimi vlastními válečníky –
do Tvých širokých a ohavných čelistí s tesáky –
pohled jak jejich zmrzačené hlavy leží rozdrčeny mezi nimi.

Tak rychle, jako mnohé řeky proudí do moře,
řítí se hrdinové do Tvého ohnivého jícnu;
jako moli vcházejí do plamene ke svému zániku,
vrhají se tito „střemhlav“ (po hlavě) do Tebe, a hynou.

Svémi planoucími jazyky pohlcuješ
všechny světy, a nebeské výšiny
zkoumáš svými nesnesitelnými paprsky, ó Višnu.

Řekni mi, kdo jsi Ty, jenž jsi přijal
děsné vzezření, ó Bože bohů. Buď milostiv!
Přijmi mou poctu, Pane, Tvoje cesty jsou mi
skryty.

ŠRI KRIŠNA:

Přicházím jako Čas, ničitel lidí,
připravený na hodinu jejich zkázy.
Všechna tato vojska musí zemřít: Udeř, nebo zadrž ruku –
na tom nesejde.

Proto udeř (na nepřítele)! Získej království, bohatství a slávu!
Povstaň, Ardžuno, ó obouručný „lučištníku“!
Dělej, jako když zabíjíš. Mnou jsou tito lidé již zabiti.

Avšak ty biješ mrtvé, osudu odevzdané hrdiny,
Džajadratha, Dróna, Bhíšmu, Karna.
Bojuj a nestrachuj se! Musíš přemoci nepřítele.

SANDŽAJA:

Když Ardžuna vyslechl tato slova Pána Krišny,
sepjal své ruce a uklonil se, třesa se.
Klesnuv k zemi s velikou bázni,
oslovil Krišnu ještě jednou s přiškrceným hlasem:

ARDŽUNA:

Blaze světu, že prokazuje Tobě úctu!
Spatřující Tě, ó Pane smyslů,
démoni v hrůze prchají všemi směry,
a vojska Siddhů se sklánějí v úctě.

Nejmocnější, jak se mohou, v skutku, ubránit uctívání?
Ó prvotní příčino všeho – i Brahmy! Původce, Nesmrtelný,
Sídlo světů, Pane děvů:
Ty jsi to, co není, i to, co je, i to, co přesahuje obé.

Ty jsi první a nejvyšší v nebi, ó dávný Duchu!
V Tobě spočívá vesmír bezpečně.
Tys poznávaný a poznávající, cíl všeho našeho usilování.
Nekonečný ve své proměnlivosti, vytváříš dále stvoření.

Pane ohně a smrti, větru, měsíce a vod,
Otče zrozeného, a Otče otce tohoto světa.
Buď pozdraven, buď pozdraven! Tisíc pozdravů!
Přijmi naše pozdravy, Pane, ze všech končin.
Nekonečný v moci a bezmezný v slávě –
Ty jsi vše co je, ježto Tě nalézáme všude.

Bezstarostně jsem Tě nazval „Krišnou“, a „mým druhem“,
považuje nehynoucího Boha za přítele a smrtelného druha,

přesmělý láskou, nepovědom Tvé Velikosti .

Často jsem žertoval – důvěrně – při hostině
ve společnosti nebo na procházce, nebo při společném odpočinku:
Urážela moje slova? Odpusť mi, Věčný Pane.

Jsa Původce tohoto světa, nehybného i pohyblivého,
Ty sám jsi hoden uctívání. Ty jsi nejvyšší.
Kde ve třech světech lze najít Tobě rovného?

Proto se skláním, padám a žádám za prominutí:
Odpusť mi teď, Bože, jako přítel odpouští příteli,
otec synu, a člověk svému nejmilovanějšímu.

Spatřil jsem to, co přede mnou nespatriil žádný člověk.
Moje radost je hluboká, ale ještě větší je moje posvátná hrůza.
Ukaž mně nyní svůj druhý Tvar, ó Pane! Buď milostiv!

Univerzální Bytosti – Tisícíúdá,
ukaž mně teď Tvar, který již odedávna znám,
se čtyřmi pažemi,
s čelenkou, žezlem a diskem.

Tento Můj Tvar (ohnivý), širo-širý, nejvyšší,
prvotní,
projevený jógickou mocí,
ukázal jsem, Ardžuno, ze všech lidí
jenom Tobě, protože Tě miluji.

Ani obětí, nebo studiem Véd,
ani přísným asketickým životem, almužnami, obřady,
nemůže být tento Můj Tvar zírán jiným smrtelníkem
kromě Tebe, ó hrdino Pánduovců.

Nyní již nemáš zapotřebí strachu ani zmatenosti,
které povstaly z toho, že jsi Mne spatřil
v tak strašné podobě. Raduj se buď odvážný!
Pohleď, tu jsem, přeměněn v tobě známý tvar.

SANDŽAJA:

Promluviv takto k Ardžunovi, Krišna se objevil
ve své vlastní (lidské) podobě. Velká Duše, přijavši
opět svůj laskavý a potěšující tvar,
vnesla do jeho úděsu mír. (způsobila mu...)

ARDŽUNA:

Ó Krišno! Nyní, když vidím Tvůj příjemný tvar,
jsem opět ve své kůži. (I am myself again.)

ŠRI KRIŠNA:

Onen tvar, který jsi spatřil, je velmi nesnadné vidět. I sami dévové touží po tom, aby jej spatřili. Ani studem Véd, ani askesí, ani dáváním almužen, ani prostřednictvím obřadů, nemohu být viděn tak, jak jsi Mě viděl ty. Avšak prostřednictvím prosté mysli a intenzivní oddanosti, lze onen Můj Tvar zcela poznat, vidět a zaujmout, ó Straviteli nepřátel.

Kdokoli pracuje pro Mne samého, volí Mne za svůj jediný cíl a je Mně oddán, oproštěn od připoutanosti, a bez nenávisti k nějakému tvoru – onen člověk, ó Princi, vejde do Mne.

XII.

Jóga oddanosti

ARDŽUNA:

Někteří Tě uctívají s nezlomnou láskou. Jiní uctívají Boha neprojeveného a neproměnného. Který druh ctitelů má větší pochopení jógy?

ŠRI KRIŠNA:

Ti, jejichž mysli jsou upnuty na Mne s nezlomnou láskou, uctívají Mě s absolutní vírou. Je považují za vlastníky většího pochopení jógy.

Pokud se týče ostatních, kteří uctívají Boha neprojeveného, nedefinovatelného a neproměnného, ti uctívají to, co je všudypřítomné, stálé, věčné, co je za dosahem myšlenek, nepohnutelné. Ti drží všechny smysly na uzdě. Mají klidnou mysl a jsou oddáni dobru lidstva. Spatřují Átmana v každém tvoru. Také tito zajisté přijdou ke Mně.

Avšak ctitelé neprojeveného mají krušnější práci, poněvadž pro vtělené duše je velmi obtížné uskutečnit neprojevené.

Rychle přicházím
k těm, kteří Mně obětují
všechnu činnost,
uctívající Mě –
svou nejmilejší radost –
se smělou oddaností.

Protože Mě milují,
jsou Mi podrobni, (jsou Moji nevolníci)
a Já je zachráním
ze smrtelného zármutku
a z vlnobití
podmíněného moře života. (samsára)

Pohruž se zcela do Mne,
ulož do Mne své srdce;
tak budeš sídlit ve Mně,
a o tom nepochybuj,
teď i potom.

Jestliže se nemůžeš do Mne pohroužit, tu usiluj o to, abys Mne dosáhl opakovanou koncentrací. Když postrádáš koncentrační sílu, pak se oddávej skutkům, které se Mně líbí. Neboť, budeš-li pracovat pouze pro Mne, dosáhneš dokonalosti. Nemůžeš-li dělat ani to, tedy se Mně zcela odevzdej. Ovládni žádosti svého srdce a zřekni se plodů všech činů.

Koncentrace, která je prováděna uvědoměle, je zajisté lepší než mechanicky opakovaný obřad nebo modlitba. Být pohlcen Bohem – žítí v Něm a býti s Ním vždy zajedno – je lepší než koncentrace. Avšak zřeknutí se přináší mír duchu okamžitě.

Člověk by neměl nenávidět žádného živého tvora. Nechť je přátelský a soucitný vůči všem. Musí se oprostít od klamu „já“ a „moje“. Se stejným klidem musí přijímat radost i bolest. Musí být odpouštějící, vždy spokojený, ovládající se – a neustále spojený se Mnou pomocí své meditace. Jeho rozhodnutí musí být neotřesitelné. Musí Mně být oddán rozumem i srdcem. Takový ctitel je Mně milý.

On neobtěžuje své bližní, ani nedovolí, aby byl rozrušen světem. Není dále zmítán radostí a závistí, starostí a strachem.

Je čistý a nezávislý na tělesných žádostech. Je připraven na neočekávané: Připraven na vše, nezmaten ničím. Zbytečně neusiluje, ani není dychtivý (starostlivý o) na výsledky své činnosti. Takový ctitel je Mně milý.

V tom, co je příjemné, se nekochá, neraduje. Toho, co je nepříjemné, se neleká, ani se nad tím nermoutí. Zůstává nepohnut dobrým nebo zlým osudem. Takový ctitel jest Mně milý.

Jeho postoj k příteli i nepříteli je stejný. Je lhostejný k chvále i urážce, horku a chladnu, radosti a bolesti. Je prost připoutanosti. Chválu i hanu hodnotí stejně. Ovládá svou řeč. Je spokojen se vším, co obdrží. Jeho domov je všude a nikde. Jeho mysl je upnuta na Mne a jeho srdce je naplněno oddaností. On je Mně milý.

Tato pravdivá moudrost, které jsem učil, tě povede k nesmrtelnosti. Věrně ji prováděj s oddaností, maje Mne za svůj nejvyšší Cíl. Ti, kteří Mně odevzdávají své srdce a mysl, jsou Mně výjimečně milí.

XIII.

Pole a jeho Znatel

ARDŽUNA:

A nyní, Krišno, přeji si být poučen o Prakriti a Brahmanu, Poli a Znateli Pole. Co je poznání? Co je to, jež má být poznáno?

ŠRI KRIŠNA:

Toto tělo se nazývá Polem, poněvadž člověk v něm zasévá sémě činnosti, a sklízí její plody. Moudří lidé praví, že Znatelem Pole je ten, jenž střeží to, co je v tomto těle.

Uznej Mne coby Znatele Pole v každém těle. Rozlišování mezi Polem a Znatelem považuji za nejvyšší druh poznání.

Nuže, naslouchej – povím ti zkrátka, co to Pole je; jeho přirozenost, uzpůsobení (změny) a původ. Povím ti také, kdo je Znatel a jaké jsou Jeho síly.

Zřeci vyslovili tyto pravdy různě v mnohých hymnách a v jadrných výrocích o přirozenosti Brahmana („brahmasútry“), chytře zdůvodněných a přesvědčivých pokud se týče důkazů.

Krátce je vyjmenuji:

Nejprve – Prakriti,
která je vesmírem
v neviditelné i
viditelné podobě;
intelekt, ego;
země, voda a éter;
deset lidských orgánů
poznávání a činnosti,
též lidská mysl;
pět smyslových objektů –
esence zvuku,
esence zrění,
esence pachu,
hmatu a chuti;
nenávisť a žádost,
bolest a radost,
vědomí a rozhodnutí;
souhrn toho (všeho)
smíšený s tělem
tvoří Pole
s jeho hranicemi a změnami.

Proto ti říkám:

Buď pokorný, buď bezúhonný,
nebuď náročný,
buď přímý, shovívavý,
služ svému učiteli
s pravou poslušností,
udržuje mysl
i tělo v čistotě,

klidný, smělý,
pán „ega“,
odloučený
od smyslových věcí,
oproštěn od „já“;
povědom křehkosti
smrtné přirozenosti,
své vázanosti k zrození,
stárnutí, utrpení, zmírání,
neotroč ničemu,
ani si nepřej mít
dítě nebo ženu,
domov nebo hospodářství;
klidně přijímej (jdi vstříc)
bolestné – radostné.
Zbožňuj pouze Mne
se srdcem nerozptýleným. (soustředěným)
Měj na zřeteli
samotu, pohrdaje
hlukem davu,
jeho neplodným rozruchem.
Usiluj bez přestání
o poznání Átmana.
Hledej toto poznání
a jasně pochop,
proč je máš hledat.
Takové – je řečeno –
jsou kořeny pravé moudrosti;
nevědomost je jen vše to,
co je neuznává.

Popíši nyní TO, co má být poznáno, aby (TOHO) poznatel dosáhl nesmrtelnosti. Onen Brahman je bez počátku, nadsmyslný, věčný. Praví se o NĚm, že je stejně za tím, co je, jako za tím, co není.

Všude jsou Jeho ruce, oči, nohy, Jeho hlavy a Jeho obličej; tento celý svět je Jeho uchem. On existuje, objímaje všechny věci.

Konaje úlohu všech smyslů, přesto zůstává prost smyslů. Jsa mimo, podporuje. Je prost „gun“, avšak zakouší je. On je uvnitř i vně. Žije v živém i neživém. Jemný, za pochopením myslí, blízko, a přece vzdálen. Nerozdělen – zdá se být rozdělen do předmětů a tvorů. Vysílá stvoření ze Sebe, je udržuje i odvolává (stahuje). Světlo světla, On, sídlí za naší temnou nevědomostí. Poznání Obyvatele srdce – to je jediná skutečná věc, které se můžeme naučit nebo (kterou můžeme) poznati.

Nyní jsem ti krátce řekl, co je Pole, co je poznání, a co je ona Skutečnost, která musí být poznána. Zná-li Můj ctitel tyto věci, stává se způsobilým dosáhnouti se Mnou spojení.

Pochop, že jak Prakriti, tak Brahman, jsou bez počátku. Všechny vývoj a všechny guny vycházejí z Prakriti. Praví se, že Prakriti je původem evoluce těla a smyslů. Smysl individuálnosti v nás je příčinou naší zkušenosti (našeho zažívání) radosti nebo bolesti. Individuální „já“, které je (vlastně) Brahman, klamně ztotožňovaný s Prakriti, zažívá „guny“, které povstávají z Prakriti. Je zrozené z čistých nebo nečistých rodičů, podle druhu „gun“, ke kterým je nejvíce připoutané.

Svrchovaný Brahman je v tomto těle též znám jako Svědek. Umožňuje všechnu naši činnost a jaksi ji schvaluje, zakoušeje všechny naše zkušenosti. Je nekonečnou Bytostí, svrchovaným Átmanem. Ten, kdo zakusil Brahmana přímo a poznal, že je odlišný od Prakriti a gun, nezrodí se znovu, bez ohledu na to, jaký byl jeho život.

Někteří, jejichž srdce byla očištěna, uskuteční Átmana v sobě prostřednictvím kontempace. Někteří uskuteční Átmana filosoficky, rozjímajícíce o Jeho nezávislosti na Prakriti. Jiní Jej uskuteční sledováním jógy správné činnosti. Ostatní, kteří neznají tyto stezky, uctívají Boha podle pokynů svých učitelů. Sledují-li věrně to, co se naučili, dostanou se též z dosahu smrti (za moc smrti).

Věz toto, ó Princi:
Všechny stvořené věci
povstávají ze zdánlivého spojení
Pole a Znatele,
Prakriti a Brahmana.

Kdo zří svého Pána
v každém tvorů,
dlící „nesmrtelně“
uprostřed „smrtného“ –
ten vidí správně.

Tak vždy vědom
Všudypřítomného,
nepotupuje
vlastního Átmana,
neskrývá obličej Boha
dále za „egem“:
Proto dosahuje
nejvyššího Blaha.

Kdo vidí, že všechna činnost
je vždy prováděna
samotnou Prakriti, vidí správně:
Átman je bez činů.

Kdo spatřuje oddělené
životy všech bytostí (tvorů)
spojené v Brahmanu,
zplozované z Brahmana,
nalézá sám Brahmana.

Nekonečný Átman
není subjektem změn;
je bez počátku
a mimo „guny“:
Proto, ó Princi,
ačkoliv sídlí v těle,
nejedná ani nezakouší
ovoce našich činů.

neboť jako éter,
pronikající všechny věci
je příliš jemný
než aby (mohl být) poskvrněn,
tak také tento Átman
bydlí ve všech tělech
aniž by byl poskvrněn.

Jen jedno slunce
osvětluje tento celý svět:
Jeden Znatel
ozařuje Pole.

Kdo takto vnímá
okem moudrosti
odlišnost Pole
od jeho Znatele,
a jak se lidé osvobozují
ze sítí Prakriti:
Jeho účel je splněn
a vchází do Nejvyššího.

XIV.

T ř i g u n y

ŠRI KRIŠNA:

Poučím tě opět
o oné nejvyšší moudrosti,
kterou když mudrci poznali,
stali se dokonalými,
a unikli poutům těla.

V oné moudrosti žijí
sjednoceni s Mou svatou přirozeností:
Nezrozují se
na počátku nového věku,
ani nejsou účastni
jeho zrušení. (rozpuštění)

Prakriti – toto nesmírné Lúno –
oplodňuji (oživuji)
semenem všeho života:
Proto, ó synu Bháraty,
povstávají mnozí tvorové.

Mnohé jsou tvary života,
mnohá lúna, jež je rodí;
Prakriti je Lúno všech lún,
a Já-Otcem, dávajícím sémě.

Z Prakriti vycházejí „guny“:
„Satva“, „radžas“ a „tamas“:
Jsou to pouta, která poutají
nehynoucího obyvatele těla.

„Satva“ zářící
může ukázat Átmana
svým čistým světlem:
Nicméně – „satva“ tě spoutává
hledáním štěstí a
dychtěním po poznání.

„Radžas“ – vášnivost (činnost)
způsobí, že budeš žíznit
po radosti a vlastnictví:
Radžas tě spoutá
touhou po činnosti.

„Tamas“ – nevědomost
mate všechny lidi:
Tamas tě spoutá

pouty klamu,
lenosti a tuposti.

Síla satvy
zotročuje šťastného,
síla radžasu
zotročuje činného,
síla tamasu
zotročuje oklamaného
a zatemňuje jeho soudnost.

Když převládá satva
nad radžasem a tamasem,
člověk zakouší onu satvu.
Když převládá radžas
nad satvou a tamasem,
člověk je uchopen oním radžasem.
Když převládá tamas
nad radžasem a satvou,
člověk se vzdává tamasu.

Když porozumění (chápavost)
proniká smysly,
které jsou branami těla,
věz, že je přítomna „satva“.
V chtivosti, ve shonu činnosti,
v prudkém usilování, (pokusech)
v neklidu, ve všech žádostech –
poznej jako vladaře – „radžas“.

Když je mysl temná,
zmatená, lenivá
a pohřížená v klamu,
věz, že převládá „tamas“.

Člověk, kterého potká smrt
v době (vlády) satvy,
jde na „bezhříšné“ místo
světců Božích.

Kdo zemře v radžasu,
opětne se narodí
mezi těmi, jejichž poutem je činnost.
Kdo zemře v tamasu, vrátí se
do lůna nevědomého. (tupce)

Ovoce spravedlivého skutku
je „satva“ – nejčistší radost.
Pro skutky „radžastické“
je ovocem bolest.

Vskutku „nevědomost“
je plodem „tamasu“.

Ze satvy se rodí poznání,
z radžasu chtivost.
Z tamasu vychází zmatení,
klam a temnota.

Spočívaje v „satvě“,
člověk jde k vyšším pláním.
Setrvávaje v „radžasu“,
zůstává na tomto světě.
Pohřížen do „tamasu“ –
své nižší přirozenosti –
klesá do podsvětí.

Nechť moudrý pozná,
že tyto „guny“ samotny jsou činiteli
každé činnosti.
Ať se naučí poznávat TO,
co je též za nimi:
Tak dosáhne Mé Jednoty. (Jedinosti)

Když obyvatel těla
přemohl „guny“
jež vytváří si toto tělo,
tu se osvobodí
od zrození a smrti,
od bolesti a rozkladu:
stává se nesmrtelným.

Praví se, že člověk překonal „guny“, když nechová nenávist ke světlu „satvy“, nebo k činnosti „radžasu“, nebo i ke klamu „tamasu“ (v době), kdy tyto převládají; a také po nich netouží, když (ve svém projevu) ustaly. Podobá se tomu, jenž sedí lhostejně a nevyrušován gunami. Ví, že ony jsou činitelé vší činnosti, a nikdy neztrácí tuto rozlišovací schopnost (sílu rozeznávání). Spočívá ve vnitřním tichu Átmana, pohlížeje na štěstí a utrpení jako na totéž. Zlato, bláto a kámen mají pro něj stejnou hodnotu. Příjemné a nepříjemné jsou stejné. Má právo rozeznávání. Nevěnuje žádnou pozornost chvále či haně. Jeho chování je stejné když je vyznamenáván, i když je urážen. Když lidé vstupují do války, nedbá zúčastněných nepřátel ani příznivců. Nezakouší ničeho nedostatek; proto nikdy nezačíná nějakou činnost.

Ten kdo Mne uctívá s nekolísající láskou, překoná tyto „guny“. Stane se schopným dosáhnout sjednocení s Brahmanem.

Neboť Jsem Brahman
v tomto těle,
nesmrtelný Život,
jenž nezaniká;
Jsem Pravda
a Radost na věky.

XV.

Oddanost k Nejvyššímu Duchu

ŠRI KRIŠNA:

Dle starobylé pověsti
je zde fíkovník –
velikán „Asvattha“,
neskonalý,
s kořeny v nebi,
s větvemi dole – na zemi:
Každý jeho list
je Védský zpěv,
a kdo jej zná,
zná všechny Vědy.

Dolu a nahoru
ohýbající se větve
jsou živeny gunami;
pupeny jež raší
jsou předměty smyslů,
kořeny též
dosahují dolu
do tohoto světa –
kořeny lidské činnosti.

Jaký je jeho tvar,
konec a začátek,
přirozenost,
nelze tady nikdy poznat.

Proto by měl člověk naostřit sekeru své nepřipoutanosti kontemplací o Brahmanu. Touto sekerou musí rozetnout pevně zakořeněný strom „Asvattha“. Potom musí usilovat o uskutečnění onoho stavu, ze kterého není návratu k dalšímu zrození. Ať přijme útočiště v oné Prvotní Bytosti, ze které tato všechna zdánlivá činnost po věky se proudem vylévá.

Když lidé odvrhnou svou nevědomost, osvobodí se od pýchy a klamu. Přemohou zlo světské připoutanosti. Žijí v neustálém spojení s Átmanem. Všechno dychtění je opustilo. Nejsou dále vydáni na milost protichůdným smyslovým reakcím. Tak dosahují onoho Stavů, který je mimo všechnu změnu.

Toto je Moje Nekonečná Bytost; mohou Ji slunce,
měsíc nebo oheň půjčit nějaké světlo?
Neb Ona Samozářivá – vždy svítí.
Ten, kdo Mne dosáhne,
nikdy se znovu nenarodí.

Svou částí je Bůh v každém tvorů;
je věčné přirozenosti, ačkoliv se jeví odděleným,
oblékaje mysl a pět smyslů, roucho
utvořené z Prakriti (přírody).

Když Pán obléká tělo, nebo je odvrhuje,
vchází nebo odchází,
bere s sebou mysl a smysly,
jako když vítr unáší vůni z květin.

Dohlížeje nad uchem a okem,
hmatem, chutí a čichem, je též
v myslí: Těší se a trpí
smyslovými předměty.

At' sídlí v těle, nebo se odděluje, nebo se spojuje
s „gunami“, poznává je jejich nálady a hnutí.
Je pro nevědomého neviditelným,
avšak mudrci HO spatřují
okem moudrosti.

Jogínové, kteří získali klid cvičením duchovních disciplín, spatřují HO ve svém vlastním vědomí. Avšak ti, kteří postrádají tichost a rozlišování, nenaleznou HO, i kdyby se o to mocně pokoušeli (usilovali).

Světlo slunce,
které osvětluje celý svět,
světlo měsíce,
světlo, jež je v ohni:
Věz, že je to Moje světlo.

Moje síla prostupuje zemi,
podporujíc vše, co žije:
Stávám se měsícem,
dárcem vody a mízy
pro výživu rostlin a stromů.

Plamenem života ve všem
stravuji mnohou potravu,
a přeměňuji ji v sílu,
která podporuje tělo.

Jsem ve všech srdcích.
Dávám a odnímám
poznání a paměť:
Jsem vše, co se praví ve Védách.
Jsem učitelem a
znalcem Védanty.

Na tomto světě jsou dva druhy bytostí – smrtelná a nesmrtelná. Osobnost všech tvorů je smrtelná. Osobnost Boha, praví se, je nesmrtelná. Je provždy stejná. Avšak je zde něco jiného než tyto: Neosobní Bytí, které je nazýváno Svrchovaným Átmanem. Je neproměnným Pánem, pronikajícím a podporujícím tři světy. A protože JÁ, Átman, přesahuji smrtelné i nesmrtelné, jsem znám v tomto světě i ve Védách jako Nejvyšší Skutečnosti.

Ten, kdo se osvobodil od klamu a poznává Mě jako Nejvyšší Skutečnost, zná vše, co může být poznáno. Proto Mě uctívá celým svým srdcem.

Toto je nejsvětější ze všech pravd, které jsem tě učil. Ten, kdo ji uskutečnil, stává se vskutku moudrým. Účel jeho života je naplněn.

XVI.

Božské a démonické sklony

ŠRI KRIŠNA:

Člověk, který se narodil se sklony k božskému, je neohrožený a čistý srdcem. Setrvává na oné stezce, vedoucí ke spojení s Brahmanem, které učí Písma a jeho učitel. Je dobročinný. Ovládá své vášně. Pravidelně studuje Písma a poslouchá jejich příkazy. Provádí duchovní disciplíny. Je přímý, pravdivý a udržuje klidnou mysl. Nikomu neublíží. Vzdává se věcí tohoto světa. Má tichou mysl a není škodolibý v řeči. Chová soucit ke všemu. Není chtivý. Je jemný a skromný. Zdržuje se neužitečné činnosti. Věří v sílu své vyšší přirozenosti. Umí odpouštět a snášet. Je čistý v myšlení i skutku. Je prost záští a pýchy. Taková jsou jeho vrozené vlastnosti.

Narodí-li se člověk s démonickými sklony, jeho vrozenými vlastnostmi jsou: Pokrytectví, domýšlivost, marnivost, hněv, krutost a nevědomost.

Vrozené vlastnosti božské přirozenosti vedou k Osvobození. Vrozené vlastnosti démonické přirozenosti vedou k většímu otroctví. Leč ty, Ardžuno, se nemusíš bát; tvoje vrozené vlastnosti jsou božské.

V tomto světě jsou dva druhy bytostí: Ty, jejichž přirozenost směřuje k Božství, a ty, kteří mají démonické sklony. Již jsem ti popsal v detailech božskou přirozenost. Nyní se poučíš více o démonické přirozenosti.

Lidé démonické přirozenosti nevědí, co by měli dělat, ani čeho by se měli zdržovat. Není v nich nic pravdivého, ani čistota nebo správné chování. Tvrdí, že Písma jsou vylhaná, a že vesmír není založen na zákonu morálky, nýbrž počat bezbožně chtivostí a stvořen souloží bez jakékoli jiné příčiny. Protože věří, v zatemnělosti svých malých myslí, v toto, činí tito degradovaní tvorové strašné skutky, pokoušejíce se zničit svět. Jsou nepřáteli lidstva.

Jejich chtíč nemůže být nikdy ukojen. Jsou domýšliví a nicotní, a opilí pýchou. Slepě běží za tím, co je zlé. Cíle, o které usilují, jsou nečistá. Jsou přesvědčeni, že život má jen jeden účel: Uspokojování všech smyslů. A tak jsou sužováni nesčetnými starostmi, z nichž je může uvolnit jen smrt. Palčivá touha je poutá sterými řetězy, zaslibujíc je chtíci a záští. Jsou neustále zaměstnáni, hromadíce podvodně majetek, aby uspokojili svou hltavost.

„Toto jsem si přál a získal jsem dnes. Přejí si toto, dostanu to zítra. Toto všechno bohatství je moje; brzy budu mít více. Usmrtil jsem tohoto nepřítele. Usmrtím všechny zbývající. Jsem vládce lidí. Užívám věcí tohoto světa. Jsem úspěšný, silný a šťastný. Kdo je mi roven? Narodil jsem se v bohatství a urozenosti. Chci obětovat bohům! Chci dávat almužny. Chci se radovat.“ Toto si říkají v slepotě své nevědomosti.

Oddávají se smyslovým radostem, zneklidnění mnohými žádostmi a uchvácení sítí klamu. Padají do špinavého pekla vlastních zlých myslí. Domýšliví, zpupní, hloupě bujní, opojeni svým bohatstvím, obětují Bohu oběti jen pro jméno, okázale, aniž by zachovávali svaté obřady. Tito zlovolní tvorové jsou plni egoismu, marnivosti, chtíče, hněvu a vědomí moci. Nenávidí Mě a popírají Moji přítomnost v sobě i ostatních. Jsou nepřáteli všech lidí, i Moji: Krutí, bídní a ničemní. Vrhám je zpět znovu a znovu do lůn rodičů, zbavených důstojenství, podrobuje je kolu zrození a smrti. A tak se neustále zrozuji v poníženosti a klamu. Nedosahují Mne, ale klesají dolu do nejnižších možných poměrů duše.

Peklo má tři brány: Chtíč, zášť (vztek) a lakota. Ty vedou k lidské zhoubě. Proto je nutno se jich všech vystříhat. Kdo pominul tyto tři brány, dosáhl vlastní spásy. Nakonec dosáhne nejvyššího Cíle.

Leč, kdo se posmívá příkazům Písem, a jedná dle podnětů svých žádostí, nemůže dosáhnout dokonalosti, štěstí nebo nejvyššího Cíle.

Nechť jsou ti Písma ukazatelem v rozhodnutí, co máš dělat a čeho se musíš vystríhat (zdržet). Nejprve se pouč o stezce činnosti, jak tomu učí Písma. Pak podle toho jednej.

XVII.

Tři druhy víry

ARDŽUNA:

Existují lidé, kteří obětují Bohu s vírou ve svých srdcích, ačkoliv nesledují instrukce, jež jsou obsaženy v Písmech. Jaká je přirozenost takové víry? Náleží k „satvě“, „radžas“ nebo „tamasu“?

ŠRI KRIŠNA:

Víra lidských bytostí je trojí. Vyznačuje se „satvou“, „radžasem“ nebo „tamasem“ – podle převládajících sklonů člověka. Nuže, slyš! Víra každého jednotlivce je vztažná k jeho temperamentu. Člověk je závislý na víře, která je v něm. Jaká je jeho víra, takový je on.

Lidé, jejichž temperament je ovládán „satvou“, uctívají Boha v jeho různých aspektech. Radžasičtí lidé uctívají sílu a bohatství. A zbytek – lidé tamasu – uctívají duchy mrtvých, a dělají si bohy z duchů svých předků.

Můžeš poznat, že lidé, kteří umrtvují tělo do krajnosti způsobu, které Písma nepředpisují, jsou démonické přirozenosti. Činí tak proto, poněvadž jsou naplněni chtíčem a připoutanosti k smyslovým předmětům, spolu se sobectvím a marnivostí. Ve své pošetilosti oslabují všechny své smyslové orgány, a znásilňují (potupují) Mne, obyvatele těla. (uvnitř těla – dosl.)

Potrava, odpovídající různým lidem, je též tří druhů. Tak také jsou (trojí) druhy oběti, askese a poskytování almužen. Slyš – tak poznáš jak mohou být rozlišeny.

Satvičtí lidé milují potravu, která zvětšuje jejich životní sílu, energii, životnost a zdraví. Takové pokrmy rozmnožují radosti (potěšení) fyzického a mentálního života. Jsou šťavnaté, konejšivé, čerstvé a příjemné. Avšak radžasičtí lidé dávají přednost pokrmům, které jsou prudce hořké, kyselé, slané, horké, ostré a palčivé. Tyto zapříčiňují nemoce a rozrušují mysl i tělo. A lidé tamasičtí mají zvrácené potěšení v pokrmech, které jsou zvětralé, bez chuti, shnilé a nečisté. Rádi pojídají zbytky po ostatních.

Obětují-li lidé oběti podle pokynů Písem, a nežadají pro sebe nějaké výhody, jsou inspirováni „satvou“. Jejich srdce směřují k obětem kvůli (obětem) samotným. Jsou pobádáni niterným smyslem pro povinnost. Leč můžeš být ujištěn, že provádění oběti pro podívanou, a v naději na božskou odplatu, jest inspirované „radžasem“. Když poskytovatelé oběti jsou inspirováni „tamasem“, nedbají pokynů Písem: Není tu žádného obětování pokrmu, věnování modlitby, dar hlavnímu knězi, a není zde vůbec žádné víry.

Úcta k „dévům“, zřecům, učitelům a mudrcům; upřímnost, nevinnost (neškodlivost), tělesná čistota i sexuální čistota: Toto jsou ctnosti, jejich provádění je nazýváno „askesí těla“. Mluvit, aniž bychom komu způsobili bolest, býti pravdivým, říkat vždy jen to, co je laskavé a prospěšné, a pravidelné studium Písma: Toto (cvičení) se nazývá „askesí řeči“. provádění mírnosti, sympatie, meditace o Átmanu, odtahování mysli od smyslových předmětů, a poctivost pohnutky; toto se nazývá „askesí mysli“. Provádějí-li lidé tuto trojnásobnou askesi oddaně a s osvícenou vírou, a bez touhy po odměně, lze říci, že mají „satvickou“ přirozenost.

Askese, prováděná ze sobecké pýchy, nebo pro pověst, chválu a uctívání, je radžasické přirozenosti. Její účinek není stálý, protože postrádá odhodlanost (rozhodnutí pro dobré?). O askesi se říká, že má tamasickou povahu, je-li prováděna pro nějaký pošetilý účel, nebo pro sebetrýznění, nebo aby bylo ublíženo nějaké jiné osobě.

Za satvický dar může být považován tehdy, je-li dán zasloužilé osobě, ve vhodný čas, a na vhodném místě, nikoliv za prokázané dobrodiní, nebo v naději na budoucí odplatu, ale prostě proto, že dárce poznává, že je pro něj správné dávat. Cokoliv je dáváno v naději na podobnou oplátku, nebo s nějakým sobeckým motivem, nebo s nechutí (odporem), to může být

poznáváno jako pocházející z radžasu. Z tamasu vychází dar, který je poskytován nevhodné osobě, v nesprávný čas a na nesprávné místě, pohrdavě, bez ohledu na pocity obdarovaného.

ÓM TAT SAT: Tato tři slova označují Brahmana, kterým v dávných dobách byli stvoření (vytvoření) zřecové, Vědy a obětní obřady. Proto je „ÓM“ vyslovováno ctiteli Brahmana, jak uvedeno v Písmech, před podstoupením nějakého obětního skutku, před dáváním almužny nebo před askesí. „TAT“, což znamená Absolutno, je vyslovováno těmi, kteří hledají Osvobození, kteří si nepřejí žádné odplaty za své skutky, když přistupují k oběti, nebo když dávají almužnu, nebo když provozují nějakou askesi. „SAT“ znamená pevnost (dobrotu) a existenci. Také znamená příznivý skutek. Všechna vytrvalost při oběti, askesi nebo při poskytování almužen jest „SAT“. Všechny činy zasvěcené (věnované) Brahmanu jsou „SAT“.

Jestliže člověk provádí nějaký obětní čin, nebo poskytuje dar, nebo cvičí nějakou askesi, aniž by směřoval svou vírou k Brahmanu, potom vše, co dělá, jest „asat“, neskutečné. To nemůže vytvořit nějaký dobrý výsledek ani na tomto světě, ani v příštím.

XVIII.

Jóga odříkání

ARDŽUNA:

Přeji si poznat pravdu o odříkání a nepřipoutanosti. Jaký je mezi nimi rozdíl?

ŠRI KRIŠNA:

Mudrci nám praví, že odříkání je naprosté vzdání se všech činů, které jsou motivovány touhou. A říkají, že nepřipoutanost znamená vzdání se (zanechání) plodů, které činnost přináší.

Někteří filosofové prohlašují, že by mělo být upuštěno od všech druhů činnosti, protože činnost vždy obsahuje jistou dávku zla. Jiní říkají, že činnost obětní, dávání almužen a askese, neměly by být opuštěny. Nuže! Slyš pravdu o tomto předmětu.

Činy obětní, dávání almužen a askese neměly by být opuštěny: Jejich vykonávání je nepostradatelné. Neboť oběť, dávání almužen a kázeň jsou prostředky k očistě těch, kteří je správně chápou. Avšak i tyto činy musí být prováděny bez připoutanosti nebo bez ohledu na jejich ovoce. Takové jest Moje konečné a příhodné mínění.

Odříkání – lze říci – je tří druhů. Když se člověk ve své nevědomosti zřídá činů, které nařizují Písma, tu jeho odříkání je inspirováno „tamasem“. Když se zdržuje nějaké činnosti pouze proto, že je nepříjemná, nebo protože se obává tělesného nepohodlí (bolesti), tu jeho odříkání je inspirováno „radžasem“. Z takového odříkání nezíská žádný prospěch. Avšak, když člověk koná činnost, která je schvalována Písmy, a koná ji jen proto, že je to povinnost, odříkaje se vši připoutanosti a touhy po ovoci (této činnosti), tu je jeho odříkání inspirováno „satvou“.

Je-li člověk obdařen duchovním rozeznáváním a osvícen poznáním Átmana, tu jeho pochybnosti jsou rozptýleny. Neodvrací se od konání toho, co je mu nepříjemné, ani netouží dělat to, co je příjemné. Žádná lidská bytost se nemůže docela vzdát činnosti, leč kdo se vzdává plodů činnosti, ten může být nazván – „nepřipoutaným“.

Těm, kteří se nevzdali ega a žádostí, činnosti poskytuje tři druhy ovoce – příjemné, nepříjemné a smíšené. Bude sklízeno ve vhodné době. Avšak těm, kteří se vzdali ega a žádostí, neuzraje vůbec žádné ovoce, ani na tomto světě, ani v příštím.

Všechna naše činnost
má pět činitelů (účastníků, příčin):
Tak praví Písma,
která nás učí moudrosti,
získaná činností:
Slyš a pouč se!

Nejprve je to tělo,
potom ego (jáství – činitel),
smyslové orgány,
a mnohé pohyby
života v těle: (tvořivých sil)
Naposled jsou to „dévové“
v duchu dohlížející. (předsedající)

Ať je jakákoli činnost
řeči, mysli nebo těla,

správná nebo nesprávná: (znamenitá či zlá)
Toto jsou její původci.

Nepravdivě nazírá
a s malým rozeznáváním,
kdo spatřuje tohoto Átmana
jako činitele činnosti.
Jeho mysl není očištěna
duchovní prací.

Avšak, žádný čin nemůže svázat
nějakým poutem toho, jehož mysl je
mimo připoutanost a
nedotčen egem:
Ačkoliv zabije tyto tisíce,
přesto není vrahem.

Jsou tři věci, které motivují činnost: Poznání, poznávatel a to, co je poznáváno. Jsou tři složky činnosti: Nástroj, účel a činitel. Sankhja-filosofie prohlašuje, že poznání, činnost a konatel jsou tři druhů podle „gun“, které v nich převládají. Slyš – taková je jejich přirozenost.

Ono poznání vzchází
ze „satvy“,
které poznává jediné Bytí –
Nesmrtelnost v každém tvoru,
Nedílné – uprostřed vší rozdílnosti (dělení).

Poznání, jež je „radžasické“,
nezná nic kromě rozdílů:
Tj. mnohé duše v mnohých tvorech,
rozmanité, každou
oddělenou od své družky.

Poznání, je tamasické,
nezná žádný rozumný rozklad: (odůvodnění)
S pokrouceným pohledem
považuje část za celek,
vykládající špatně Přírodu.

Skutek svaté povinnosti,
vykonaný bez připoutanosti,
ne z žádostivosti,
ani z přinucení,
tím, kdo se nestará
o ovoce své činnosti:
Ten skutek je „satvický“.

Skutek únavné lopoty,
vykonaný navzdory přirozenosti
pod bičem chtíče

a vůle ega:

Onen skutek je „radžasický“.

Skutek podstoupený
v době obluzení (klamu)
a bez uvážení ztráty,
mrhající sílu i poklad,
nedbající škody druhého,
(vykonaný) tím, kdo nebere v úvahu,
zda má (vůbec) sílu k provedení (toho):
Onen skutek je „tamasický“.

Činitel bez touhy,
který se nechvástá svým činem,
který je vřelý, stálý,
nedotčený vítězstvím,
nerozčereň v nezdaru:
Tento člověk je „satvický“.

Činitel s touhou,
chtivou odměny marnivosti,
zvířecí, chamtivý a nečistý,
rychle se radující při vítězství,
beznadějný (zoufalý) v nezdaru:
Tento člověk je „radžasický“.

Činitel lhostejný,
který provádí svůj čin bezmyšlenkovitě,
tupý a umíněný,
podvodný a zlomyslný,
zahálčivý milovník odkladu,
snadno zkormoucený:
Tento člověk je „tamasický“.

Podle převládajících „gun“ jsou tři druhy vědomí, a tři druhy rozhodnutí. Nuže, naslouchej! Plně a postupně ti to vysvětlím.

Vědomí člověka je „satvické“ tehdy, když může rozlišovat mezi stezkami odříkání a světské touhy. Potom ví, jaká činnost je správná nebo nesprávná, co je bezpečné, a co nebezpečné, co vtěleného ducha poutá, a co jej osvobozuje. Avšak, není-li vědomí schopno správně rozlišovat mezi správným a nesprávným, nebo poznávat, co by mělo a co by nemělo být učiněno, potom je jeho přirozenost „radžasická“. A když je vědomí tak hustě zahaleno nevědomostí, že zaměňuje nesprávné za správné, a vidí všechno překrouceně, potom je jeho přirozenost „tamasická“.

Rozhodnutí, které je inspirováno „satvou“ nikdy nekolísá. Je posilováno cvičením jógy. Člověk, mající tento druh rozhodnutí, získává absolutní vládu nad svou myslí, životními silami a nad smysly. „Radžas“ naopak inspiruje onen druh rozhodnutí, kterým člověk sleduje předmět své žádosti, nebo hledá bohatství, nebo koná povinnost, ohlížeje se po odměně a osobním prospěchu. Pokud se týče rozhodnutí, inspirovaného tamasem, není to nic jiného než „umíněnost“. Způsobuje, že člověk svéhlavě odmítá zbavit se své tuposti, strachu, zármutku, sklíčenosti nebo ješitnosti (zoufalství nebo domýšlivosti).

A nyní ti, Ardžuno, povím o třech druzích štěstí.

Kdo poznává Átmana,
poznává ono štěstí,
zrozené z čistého poznání:
Radost „satvickou“.
Hluboká je jeho blaženost (slast)
po přísném sebeškolení:
Nejprve mrzutá dřina,
naposled však sladkost –
konec zármutku.

Také smysly
mají radost ze svého spojování (manželství)
se smyslovými věcmi.
Ona radost z radžasu,
nejprve sladká,
ale jak hořká naposledy:
Je jedem!
Zplozenec tamasu
je zvířecí spokojenost
v tuposti a spánku
a umíněný blud:
Jak jeho konec, tak začátek
jsou klamem.

Není tvora na zemi, ani mezi „dévý“ na nebi, který by byl prost těchto tří gun, které vycházejí z Prakriti.

Zřec a vůdce (bráhman, kšatrija)
opatřovatel i služebník: (vajšja, šúdra)
Každý má povinnost
vyplývající z jeho přirozenosti,
zrozené z gun.
Povinností zřece,
ustanovenou jeho přirozeností, (povahou)
je být tichým
v mysli i duchu,
sebeovládaným,
asketickým, bezúhonným,
přímým, shovívavým,
sledujícím Moudrost,
poznávajícím Átmana,
pevně věřícím;
vskutku „Jsem Brahman“.

Povinností vůdce
určenou jeho povinností,
je být smělý,
pevný a nebojácný,

prozíravého rozumu, (pronikavé zručnosti)
a štědrý,
velkomyslný v boji,
odhodlaný vladař. (rozhodný vládce)

Ostatní se narodili
k úkolu „zásobování“:
Jsou to obchodníci,
hospodáři,
pěstitelé dobytka. (chovatelé skotu)

Pracovat pro všechny lidi –
taková je povinnost
určená služebníkům:
Je to jejich přirozenost.
Celé lidstvo
je zrozeno k dokonalosti,
a každý ji dosáhne,
bude-li však sledovat
svou přirozenou povinnost.

Nyní uslyšíš, jak se může člověk stát dokonalým, bude-li se věnovati práci, která je mu přirozená. Člověk dosáhne dokonalosti, koná-li svou povinnost jako skutek uctívání Pána, který je zdrojem vesmíru, povzbuzující všechnu činnost, všudypřítomný.

Vlastní přirozená povinnost člověka, i když se zdá být vykonávána nedokonale, je lepší než práce mu nepřirozená, i když je dobře vykonávána. Vykonává-li člověk skutky dle zákona své přirozenosti, nemůže hřešit. Proto, nikdo by neměl opouštět svou přirozenou práci, i když ji koná nedokonale. Neboť všechna činnost je zapletena do nedokonalosti, jako oheň do kouře.

Když člověk dosáhl nepřipoutanosti, sebeovládání a osvobození (volnosti) od touhy prostřednictvím odříkání, dosáhne spojení s Brahmanem, jenž je mimo všechnu činnost.

Pouč se ode Mne nyní,
ó synu Kuntí,
jak je dokonalý člověk
zajedno s Brahmanem,
cílem moudrosti.

Když mysl a srdce
jsou prosty klamu,
sjednoceny s Brahmanem,
když pevná vůle
podrobila smysly,
když zrak, chuť
a zvuk jsou opuštěny
bez lítosti,
bez odporu:
Když člověk vyhledává samotu,
jí jen málo,
ukrocuje svou řeč,

svou mysl a své tělo,
vždy zaujatý
meditací o Brahmanu – Pravdě,
a naplněn soucitem;
když odvrhne
ješitnost, násilí,
pýchu, chtíč, hněv
a všechno své vlastnictví,
naprosto oproštěn
od pocitu „jáství“ (ega)
a s utišeným srdcem –
onen člověk je připraven
pro sjednocení s Brahmanem.
A kdo prodlévá
spojen s Brahmanem,
klidné myslí,
bez lítosti, bez chtivosti,
pohlížeje na všechny lidi
se stejným postojem: (přijetím)
Ten Mne miluje nejvíce.

Milovat – je – poznávat Mě,
Mou nejvnitřnější přirozenost,
Pravdu, kterou „Já jsem“.

Tímto poznáním
bez odkladu vniká
do Mé Bytosti.

Vše, co činí,
je obětováno přede Mne
s krajní odevzdaností:
Moje Milost je při něm,
jenž nalézá věčné,
neproměnné Sídlo.

Odevzdej Mne mentálně všechny své činy. Pohlížej na Mne jako na (to, co je ti) nejmilejší. Považuj Mne za svoje jediné útočiště. Buď ve svém srdci a vědomím se Mnou vždy spojen.

Spojen se Mnou, přemůžeš všechny obtíže pomocí Mé milosti. Leč, bude-li tvé srdce naplněno samolibostí a nebudeš mít zřetel na Mne, jsi ztracen. Jestliže ve své domýšlivosti pravíš: „Nechci bojovat“, tvé rozhodnutí je marné. Tvá vlastní přirozenost tě přinutí ke skutku. Neboť ty sám jsi stvořil „karmu“, která tě poutá. V její moci jsi bezmocný. A budeš dělat právě to, čeho se ve své nevědomosti chceš zbavit.

Pán žije v srdci každého tvora. Otáčí jimi (kolem dokola) na kole své Májá. Přijmi v Něm zcela své útočiště. Jeho milostí najdeš nejvyšší Mír, a Stav, který je mimo každou změnu.

Nyní jsem tě naučil moudrosti, která je největším ze všech tajemství. Pečlivě o tom rozjímej. Pak jednej jak uznáš za nejlepší. Jsou to poslední slova, jež ti pravím; jsou nejhlubší pravdou. Hovořím pro tvé dobro. Jsi přítelem, kterého jsem Já zvolil a jehož miluji.

Věnuj Mi celé své srdce,
miluj Mě a klaněj se Mi,
vždy Mě uctívej,
klaněj se pouze Mně –
a nalezněš Mne!
Je to Můj slib, (Mne) (zaslíbení)
jenž tě velice miluji.

Uval všechny své povinnosti
na Mne, své útočiště.
Již se neboj,
neboť tě zachráním
od hříchu a otroctví.

Nikdy nesmíš povědět o této svaté pravdě někomu, kdo nemá sebevládu a oddanost, nebo kdo pohrdá svým učitelem a posmívá se Mne. Ale člověk, který Mě miluje a učí Mé ctitele této svrchované pravdě Gíty, přijde dozajista ke Mně. Nikdo Mně nemůže prokázat větší (vyšší) službu než je tato. Nikdo na zemi Mně nemůže být milejší.

A rozjímá-li kdo o tomto svatém rozhovoru, cením si toho, jako by Mne uctíval v duchu. I když (jen) člověk naslouchá těmto slovům s vírou, a nepochybuje o nich, oprostí se od svých hříchů a dospěje k nebi spravedlivých.

Poslouchal jsi pozorně, Ardžuno, vše, co jsem ti říkal? Rozptýlil jsem klamy tvé nevědomosti?

ARDŽUNA:

Tvou Milostí, ó Pane, moje klamy byly rozptýleny. Moje mysl se upevnila. Její pochybnosti (se) skončily. Vykonám Tvůj rozkaz (pokyn).

SANDŽAJA:

Taková byla slova, která rozechvívala mé srdce, onen podivuhodný rozhovor, slyšený ze rtů velkomyslného Prince a velkého Pána Krišny, ne tímto pozemským sluchem, ale mystickou milostí Vjásy naučil jsem se takto oné svrchované „józe“ od Pána jogínů.

Vždy znovu a znovu se raduji, ó králi, a vzpomínám na svaté a podivuhodné pravdy, které Krišna pravil svému příteli.

Vždy znovu, ó králi, se raduji a s radostí vzpomínám na onen velkolepý Tvar, přijatý Krišnou-Miláčkem. Kde je Pán Krišna, a Ardžuna, veliký lučištník, hle – zde je dobrota a mír, vítězství a sláva.

ÓM. MÍR. MÍR. MÍR.

D o d a t e k

Kosmologie Gíty

Jako všechna ostatní díla hinduistické náboženské literatury, i Gíta je založena na jasně vymezené soustavě kosmologie. Jednoduchý, ústřední fakt této kosmologie, je nazýván Brahman, Skutečnost. Brahman je naprosté Božství. Nemůže být nikdy definováno nebo vyjádřeno. Upanišády říkají, že Brahman je Existence, Poznání (Vědění, Vědomí) a Blaho; avšak to nejsou přívlastky. O Brahmanu nelze říci, že existuje. Brahman je Existence sama. Brahman není moudrý nebo šťastný, nýbrž je absolutním Poznáním, absolutní Radostí. Jiná metoda přiblížení, snad přijatelnější našim myslím, je říkat: „Brahman není toto, Brahman není ono...“ dokud nebyl vyloučen celý vesmír jevů, a Brahman sám nezůstal.

Jsa absolutně přítomen, je Brahman ve všech tvorech a předmětech. Božství je přítomno v člověku, v myši, v kameni, v záblesku světla. Tak nazírán, je Brahman jmenován Átmanem, což je pouhý příležitostný termín, nepřipouštějící nejmenší rozdíl. Átman a Brahman jsou jedno.

A opět, když je Brahman nazírán ve vztahu k tomuto vesmíru, je považován za osobního Boha, Išváru. Išvara je Bůh s přívlastky. Obsahuje všechny božské vlastnosti lásky, milosrdenství, čistoty, spravedlnosti, poznání a pravdy.

Brahman, jsa Absolutnem, je mimo všechnu činnost. Proto o Brahmanu nelze říci, že by tvořil nebo ničil. To činí Išvara, Brahman spojený se svou silou, který tvoří tento vesmír, jej udržuje a rozpouští. To, že to takto říkáme, nezahrnuje nezbytně dualismus. Sílu Brahma nelze oddělovat od Brahmana, jako horko ohně od samotného ohně. Leč filosofická analýza nás nemůže dovésti hlouběji do tohoto úžasného tajemství. Pojem Išvary zastupuje všechno, co může lidský intelekt vědět o Bohu. Brahman – v absolutním smyslu – nemůže být poznán vědomou myslí. Brahman může být pouze zažit v onom nadvědomém stavu, dosahovaném světcí, který se nazývá „samádhi“, neboli spojení s Bohem. Metody k dosažení tohoto stavu jsou dlouze popsány v Bhagavadgítě. Když bylo přerušeno všechno spojení smyslů s vnějším světem, prostřednictvím rozeznávání, duchovní kázně a meditace, mysl je schopna obrátit se dovnitř na sebe samu a uskutečnit přítomnost Átmana, vyzářeného Božství. To je technika všech mystických cvičení jež byla vyučována v každém pravdivém náboženství.

Hinduismus dále zosobnil tři funkce neboli aspekty Išvary jako Brahma, Višnu a Šívu. Brahma zastupuje funkci tvoření, Višnu udržování, a Šíva rozpuštění (ničení). Šíva je často nazýván „Ničitelem“, avšak toto je slovo, které by mohlo uvádět na scestí, protože vesmír není nikdy zničen. Jelikož je látkou věčné síly Brahmana, vesmír je částí bezpočátečního a nekonečného procesu, který se střídá ve dvou fázích zárodečnosti (potenciality) a vyjádření. Když na konec časového cyklu, neboli „kalpy“, je vesmír rozpuštěn, vstupuje do fáze potenciality do stavu semene, a takto očekává své příští zrození.

V osmé kapitole Gíty je tento proces popsán. Fáze projevení, vyjádření, je Šri Krišnou nazvána „den Brahmy“, a fáze potenciality „nocí Brahmy“. Tvorové, obývající světy, které jsou podrobeny těmto cyklům, jsou neustále zrozováni a rozpouštěni s každým následujícím dnem a nocí. Toto rozpouštění by však nemělo být myšleno jako „jití zpět k Bohu“. Tvor se pouze vrací k síle Brahmana, který ji vydal ze sebe, a zůstává zde v neprojeveném stavu, dokud nepřijde čas pro její znovuprojevení.

Síla Brahmana je základnou vši mysli a hmoty. Je nazývána „Prakriti“ nebo Májá; termíny lze zaměňovat. Podle Gíty si Išvara vytváří tělo z Prakriti, když se rozhodl zrodit se mezi lidmi. Přesto, protože je Bůh, zůstává Pánem Prakriti i ve svém lidském tvaru. Je to to, čím se Božské Vtělení liší od obyčejného smrtelníka. Též člověk je Átman sdružený s Prakriti, neboli „Májou“. Avšak člověk je podroben Prakriti a jí oklamán k představě, že není Átmanem. Uskutečnit spojení s Átmanem znamená svrhnout tento klam a získat

osvobození z procesu zrozování a smrti. Osvobozený člověk nemůže být zrozen znovu, protože není dále podroben moci Prakriti. Božské vtělení není nikdy podrobena oné moci; svobodně vstupuje do vesmíru a svobodně jej opouští.

Hinduismus přijímá víru v mnohá božská vtělení. Zahrnuje do toho Krišnu, Buddhu i Ježíše, a předvídá ještě mnohá další.

„Vracím se v každém věku
abych vysvobodil svatého,
abych zničil hřích hříšníka,
abych upevnil spravedlnost.“ (dharmu)

O Prakriti se praví, že je složena ze tří sil, jež jsou známy jako „guny“. Jmenují se „satva“, „radžas“ a „tamas“. Během „noci Brahmy“ – fáze zárodečnosti – jsou tyto guny ve stavu dokonalé rovnováhy, a Prakriti zůstává nerozlišitelná. Stvoření je porušení této rovnováhy. Guny potom počnou vstupovat do velké rozmanitosti kombinací, majíce vztah k různým tvarům rozlišené mysli a hmoty. Jejich charakteristiky mohou být poznávány z jejich účinků v duševních i fyzických světech.

Ve fyzickém světě „satva“ ztělesňuje vše, co je čisté a jemné, „radžas“ ztělesňuje aktivní princip, a „tamas“ princip pevnosti a odporu. Tyto tři guny jsou přítomny ve všem, leč jedna guna vždy převládá. Na příklad: „Satva“ převládá v slunečním světle, „radžas“ v soptícím vulkánu, a „tamas“ v kostce (balvanu) žuly.

Guny tedy zastupují různé stupně ve vývoji nějaké zvláštní jednotky. Satva je podstata tvaru, který má být uskutečněn, tamas je vrozená překážka k jeho uskutečnění; a radžas je síla, kterou tato překážka je odstraněna a podstatný tvar se projeví.

V mysli člověka vyjadřuje se „satva“ jako klid, čistota a tichost; „radžas“ jako vášeň, neklid, výbojná činnost; „tamas“ jako tupost, lenost a nečinnost. Někdy převládá jedna guna, jindy jiná; a nálada člověka se dle toho mění. Avšak člověk může pěstovat nějakou gunu pomocí svých činů a myšlení a způsobem života. Jsme poučováni, že tamas může být přemožen pěstováním radžasu, a radžas pěstováním satvy. Leč konečný ideál je přestoupiti též satvu a dosíci Átmana, který je nad i mimo guny. Při popisování evoluce rozlišené hmoty z Prakriti začínáme s „mahatem“, základem individuální inteligence. Dále přichází „buddhi“, schopnost, kterou jsou předměty rozlišovány a tříděny. Potom „ahamkára“, pojem „já“. Ahamkára má tři funkce: 1) „manas“, který přijímá dojmy ze smyslů a vede je k buddhi; 2) „pět orgánů vnímání“ – zrak, čich, sluch, chuť a hmat; a „pět orgánů činnosti“ – jazyk, nohy, ruce, a orgán vyměšování a rozmnožování – a 3) „pět tanmatras“ – esencí zvuku, hmatu, zrání, čichu a chuti. Tyto jemné tanmatras, spojující a rozpojící se, tvoří „pět hrubých živlů“ – země, vodu, oheň, vzduch a éter, ze kterých je složen zevní vesmír.

Celá soustava může být ukázána diagramem.



Chraňme se toho, abychom vpravovali předpoklady moderní západní vědy do stavby hinduistického obrazu světa. Nicméně, mezi oběma existují jisté souhlasnosti, které by neměly být přehlíženy.

Ovšem, moderní věda se nezabývá pojmem „absolutní Skutečnosti“. Neusiluje o poznání Brahmana. Neschvaluje přesvědčivost mystických nároků na „nadvědomí“. Věda říká: „V přítomnosti, ať je tomu jakkoli, nemáme žádnou techniku ke zkoumání tohoto druhu zkušenosti. Hovoříte-li o zkoumání Brahmana, mluvíte v termínech, které nejsou vědecké.“

Když přesto přemýšlíme o Prakriti a „gunách“, vidíme, že věda i Védanta mluví stejnou řečí. I věda předpokládá jedinnost vesmíru (vlastně jednotnost – monistický vesmír). Všechna hmota je složena z různých kombinací chemických elementů, a tyto elementy jsou opět složeny z kombinací (totožných) jednotek. Člověk – pokud se týče látky – je týž jako svět i jeho nejvzdálenější hvězdy.

Věda nijak zvláště nerozlišuje mezi myslí a hmotou. Mysl je potencionálně všude. Když vědec nemůže odhalit mysl v kamení, věří, že pouze k tomu postrádá vhodnou metodu. Ve vývoji nenachází žádný bod, kde vzniká život, žádný bod, kdy zjev získá zárodek či podklad k dalšímu růstu. Vědec říká, že vývoj je dokonale souvislý a má svůj hlavní směr.

Ideály a hodnoty člověka jsou relativní a neustále se vyvíjejí. Cíl je neznámý, ale směr je zřejmý. Posláním vývoje člověka je k němu nepřetržitě směřovat, právě tak, jako když Kolumbus plul k neznámému Západu. Z vědeckého hlediska je posláním člověka nahromadit větší a větší poznání o vztahu k jeho okolí, a dobývat si stále rostoucí nadvládu nad ním, protože – ve skutečnosti – je částí jeho samého. A tak Ardžuna i vědec kladou stejnou otázku: „KDO JSEM JÁ?“

D r o b n é p o z n á m k y

Ardžuna – přemožitel lenivosti. O Ardžunovi se předpokládá, že žil zcela bez spánku. Můžeme to bráti i ve smyslu, že přemohl všechny druhy lenivosti.

„Karma“ – je 1) práce, skutek
2) účinek skutku
3) zákon příčiny, řídicí činnost a její účinky ve fyzické i duševní oblasti.

„Jóga“ je 1) spojení s Bohem
2) předepsaná stezka duchovního života. Různé „jógy“ jsou proto různými stezkami, které vedou ke spojení s Bohem. Karma-jóga je stezkou nesobecké činnosti, věnované Bohu.

„Jogín“ je ten, kdo cvičí jógu.

Védy – Zjevená Písma Hindů. Zmínka se týká rituální části Véd.

Guny – Tři síly, z nich je složen vesmír mysli i hmoty.

Protiklady – Horko-chladno, radost-bolest, atd. Zdánlivé rozpory relativního světa.

Nikdo nemůže ani na okamžik ustat od činnosti – tj. zde činnost zahrnuje mentální činnost, vědomí a podvědomí.

„dévové“, obyvatelé nebe, nebešťané, bohové, zářící.

„Džanaka“ – král – světec, zmíněný v Upanišádách. Nejen prováděl světské povinnosti, ale zároveň uskutečnil nejvyšší Poznání.

„Májá“ – Prakriti. Obě slova lze zaměnit. Poukazují na tvůrčí sílu Brahmana, tedy na základní látku, ze které je vesmír utvořen.

Počáteční verš končící „...nalezne Brahmana“, je zpíván hinduistickými mnichy jako modlitba před jídlem. „Oheň“ je v tomto případě považován za „oheň hladu“.

„Radža-jóga“: Tato stezka má osm kroků:

- 1) cvičení morálních ctností
- 2) pravidelný návyk čistoty, spokojenosti, studia, askese a odevzdanosti Bohu
- 3) tělesná pozice
- 4) ovládnutí životní síly, tzv. „prány“ dechovými cviky
- 5) odtažení mysli od smyslových předmětů
- 6) koncentrace, neboli soustředění na jeden předmět.
- 7) meditace, plynulý proud myšlení k jednomu předmětu.
- 8) vytržení – vstřebání – pohlčení – rozpuštění ve vědomí Boha (tzv. samadhi)

Město devíti bran je tělo: oči, uši, chřípě, ústa, otvor vyměšovací a plodící.

Nirvána – stav spojení s Brahmanem

„Upnuv pohled na kořen obočí...“

„Oči polozavřené, bulvy zůstávají upřeny a obráceny jaksi mezi obočí.“

Svámi Svarupananda

sanjásin – mnich

sanjsa – formální slib zřeknutí se daný mnichem. Tímto slibem se vzdává vykonávání védských obětních obřadů.

Místo pro meditaci atd.. Volba materiálů je tradiční, leč nedůležitá pro dnešního uchazeče. Postačí pohodlné sedadlo.

Dle jógické techniky musí jogín použít zvláštního způsobu opouštění těla při smrti. Nejprve je životní síla vtažena do sušumny (tj. ústřední páteřní průchod) a je shromážděna v mozku „mezi obočím“. Jogín potom opouští tělo otvorem vprostřed mozku, nazývaném „sahasrara“.

Brahma – (nezaměňovat s Brahmanem, Brahmem) je Bůh v tvůrčím (stvořitelenském) aspektu, jedním z hinduistické Trojice Šíva – Ničitel, Višnu – Zachovatel atd.. Viz. „Dodatek“. Podle hinduistické mytologie jsou světy různě odstupňovány (klasifikovány). Buďto tři, sedm, nebo čtrnáct. Brahma-loka neboli Říše Brahmy – je z nich nejvyšší.

Dvě stezky: Stezka bez návratu se v Upanišádách jmenuje „dévajana“, stezka světla, jež je osvobozena od znovuzrození. Stezka, vedoucí zpátky do zrození, je „stezkou otců, předků“ tzv. „pitrijana“, jež dosahuje „měsíčního světla“, ale nakonec vede ke zrození.

Oheň, světlo, kouř, noc nejspíše znamenají stupně, zažívané po smrti. Tak by světlo mohlo symbolizovat poznání, kouř nevědomost.

„ÓM“ – symbol Brahmana

mantra – Jméno či jméno Boží, které ctitel musí opakovat a o nichž má medítovat. Osobní mantru dostane žák od Učitele při zasvěcení.

Dévala, Asita, Nárada, Vjása – starobylí mudrci.

Áditjové, Vasuové, Rudrové, Ašvinové, Marutové jsou různé třídy nebeských bytostí.

Tvar se čtyřmi pažemi. Poněvadž není možné, aby Krišna měl čtyři paže ve svém lidském tvaru, je jediné vysvětlení, že Višnu, který se vtělil do Krišny (v Krišnovi), vzal na sebe na okamžik tento svůj „čtyřruký Tvar“, dříve než se zjevil jako Krišna.

Déвовé v duchu dohlízející (předsedající). Dle hinduistické mytologie má každý smyslový orgán své vládnoucí božstvo.

Sánkhja-filosofie je filosofická soustava kompilovaná mudrcem Kapilou.

oo oo oo oo oo oo oo

Na základě podnětu Jana Lípy přepsal ze stejnojmenného samizdatu Marcel Brůx roku 2012.

Bezplatné internetové vydání knihy
Zdeňka Jaroše
PÍSEŇ O BOHU - BHAGAVADGÍTA
pro Vás ze stejnojmenného samizdatu
připravili
Marcel Brůx
a Jan Lípa
roku 2012.

Tento text je určen pouze pro soukromé studium.
Prosíme, akceptujte to.
Děkujeme!

© Zdeněk Jaroš, 2012
© Jan Lípa, 2012
© www.arahat.cz, 2012

<http://www.arahat.cz>
silamoudrosti@centrum.cz